

DE RESERVE OFFICIER

Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren

5 2008

KPRC SYMPOSIUM "CIVIEL-MILITAIRE SAMENWERKING IN NATIONALE VEILIGHEID EN DE MEERWAARDE VAN DE RESERVIST" BLEEK EEN GROOT SUCCES

In deze Reserve Officier:

- *Interview met Ikol Dick Sinnige, commandant 400 Geneeskundig Bataljon* p. 4
- *Korte geschiedenis van de geneeskundige dienst sinds WO II* p. 8
- *Een analyse van het KPRC-symposium* p. 20
- *OVW-bataljon Friesland eindelijk historisch recht gedaan!* p. 24
- *Verslag van de oefening Waterproef* p. 26

AANMELDINGSFORMULIER VOOR HET LIDMAATSCHAP VAN DE KONINKLIJKE VERENIGING VAN NEDERLANDSE RESERVE OFFICIEREN

Naam: ..... Registratienr.: .....
Voorletters: ..... Marinernr.: .....
Titels: ..... Krijgsmachtdeel: KL / KM / KLu / Kmar *)
Adres: ..... Rang: .....
PC en woonplaats: ..... Wapen / Dienstvak: .....
Land: ..... Status: Actief / Regulier / BD *)
Telefoon thuis: ..... Afdeling (zie achterzijde v/h blad) .....
Telefoon werk: ..... Beroep / Functie: .....
Telefoon mobiel: ..... Post- / Bankrek.: .....
E-mail: ..... Machtiging voor incasso: Ja / Nee **)

*) Doorhalen wat niet van toepassing is.

**) Indien u hier Ja omcirkelt geeft u toestemming om de jaarlijkse contributie via een automatische incasso van uw rekening af te boeken.
Voor de tarieven verwijzen we u naar pagina 3 van ons blad 'De Reserve Officier'.

Plaats: ..... Datum ..... - ..... - ..... Handtekening .....

Dit formulier zo volledig mogelijk ingevuld sturen naar: KVNRO, t.a.v. de ledenadministratie, Postbus 95395, 2509 CJ Den Haag

ONZE CIVILIAN SKILLS DATABASE WORDT EEN SUCCES!

HELPT U ONS MET DE UITROL?

Zoals u in voorgaande nummers van De Reserve Officier heeft gelezen, boeken we onze eerste successen met onze web-based civilian skills database (CSDB). Om deze successen uit te buiten, hebben we versterking nodig van ons team dat zich bezig houdt met de implementatie, introductie, marketing en vulling van de CSDB.

Voor de technische implementatie zijn wij op zoek naar:

EEN ICT-SPECIALIST

De ICT-specialist heeft ervaring met het implementeren van web-based databases. Hij zal zich samen met leden van het bestuur richten op het technisch ontsluiten van de CSDB en zal een plan ontwerpen om de CSDB op een gebruikersvriendelijke manier te beveiligen. Ook zal hij een calamiteitenplan maken om in geval van storing de CSDB weer zo snel mogelijk actief te krijgen. Tot slot treedt hij op als applicatiebeheerder.

Voor de introductie en marketing van de CSDB zijn we op zoek naar:

EEN MARKETING- EN COMMUNICATIEDESKUNDIGE

De marketing- en communicatiedeskundige zal samen met het bestuur een introductieplan en marketingstrategie ontwerpen rondom de CSDB. Dit houdt onder meer in het maken van een gebruiksaanwijzing voor de doelgroepen, de juiste selecties voor de gebruikersdoelgroepen en het adviseren over de te nemen marketingsacties.

(voor deze functies geldt dat onze vrouwelijke collega's uitdrukkelijk ook worden uitgenodigd zich aan te melden)

Deze functies behelzen verenigingsactiviteiten en zijn daarom in principe onbezoldigd.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met onze voorzitter, Ikol Willem Verheijen, op voorzitter@kvnro.nl.

De Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren is de vereniging voor alle reserve officieren van de Nederlandse krijgsmacht.

De vereniging is opgericht te Utrecht op 22 december 1917 en aangesloten bij de Confédération Interalliée des Officiers de Réserve (CIOR) en de Confédération Interalliée des Officiers Médicaux de Réserve (CIOMR).

ALGEMEEN SECRETARIAAT

Postbus 95395
2509 CJ 's-Gravenhage

BESTUUR

alg. voorzitter : lkol W.J.M. Verheijen
vice-voorzitter : kol ir. L.W.A. Vischer
alg. secretaris : maj M.C.J.B. Daverveldt
2e secretaris : LTZ1 M. baronesse Creutz
penningmeester : lkol ing. R. Lievestro
com. zeemacht : LTZ1 drs. G.J.S. Leuring
com. mgd : lkol-arts J.J.F.M. de Man

VERENIGINGSBUREAU

(bezoek na afspraak)
Wassenaarseweg 2a
2596 CH 's-Gravenhage
Telefoon (070) 316 29 40
Fax (070) 382 47 78
E-mail bureau@kvnro.nl

CONTRIBUTIE:

€ 37,50 per jaar
€ 20,00 aro/vaandrig/kornet/studerend
Abonnement De Reserve Officier:
€ 15,00 per jaar
Korting bij incassomachtiging:
€ 2,50 op alle bedragen
Postbank nr. 380720

REDACTIE DE RESERVE OFFICIER

KLTZ S. Stienstra
Lkol mr. S.H. Steendam
Maj M.C.J.B. Daverveldt (eindredactie)
Maj M. de Jong
E-mail ro-redactie@kvnro.nl

Kopij kan worden ingestuurd naar bovenstaand e-mailadres. Foto's en ander beeldmateriaal zijn altijd welkom, mits van hoge resolutie. De redactie behoudt zich het recht voor zonder opgave van redenen aangeboden kopij te weigeren, in te korten of aan te passen.

VOLGENDE SLUITINGSDATUM KOPIJ:

15 januari 2008
Geplande verschijning:
Eind januari 2009

ADVERTENTIE TARIEVEN 2009

De advertentietarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar bij de redactie op ro-redactie@kvnro.nl of op 06-46 200 858.

LAYOUT EN DRUK

Compact drukwerken n.v.
Postbus 2054
6201 CD Maastricht

REDACTIONEEL

Voor u ligt al weer de vijfde Reserve Officier van dit jaar. Een aantal dat we sinds 2004 niet meer gehaald hebben. We zijn duidelijk op de weg omhoog en we hopen dit aantal volgend jaar weer te evenaren en zo mogelijk te overtreffen. Deze doelstelling is ambitieus maar niet onrealistisch. Ambitieuze omdat een van de redactieleden op uitzending gaat naar Uruzgan, maar niet onrealistisch omdat u, collega reserveofficieren, actief en postactief, ons meer en meer voorziet van relevante en kwalitatief goede stukken. U helpt ons door dit vooral te blijven doen! We zijn u er erkentelijk voor.

Hoe het toesturen van goede stukken uitpakt, leest u in deze Reserve Officier, waarin we deze keer de nadruk hebben gelegd op onze geneeskundige collega's. Een interview met de commandant van 400 Geneeskundig bataljon, een door kol Walter Henny geschreven geschiedenis van de geneeskundige component in de Nederlandse krijgsmacht sinds 1945 en een verslag van KLTZ Stef Stienstra over een geneeskundig aspect in Afghanistan, om maar een paar bijdragen te noemen...

Het einde van het jaar is een moment om terug te blikken. Zoals al gezegd, doen we dat in tevredenheid over de behaalde resultaten. Maar we kijken ook naar de omgeving waarin we opereren. Defensie staat onder druk, druk vanuit de politiek om resultaten te laten zien, vooral in Uruzgan. Maar ook maatschappelijke druk: Als gevolg van de overspannen arbeidsmarkt en de toch al hoge uitzendddruk, zijn er veel vacatures ontstaan. De cijfers liegen er niet om; 7.000 vacatures, vooral bij de uitzendbare eenheden. En de collega's die bij deze eenheden geplaatst zijn, zijn niet altijd allemaal uitzendbaar. Hierdoor wordt de druk op de wel uitzendbaren steeds groter. Gelukkig heeft de politiek dat ingezien en worden er door de Staatssecretaris maatregelen genomen waarbij hij beter gebruik kan maken van het potentieel dat reservisten te bieden hebben. Terugblikkend was de vraag niet of, maar wanneer en met welke reikwijdte deze maatregelen genomen zouden worden. Immers, contacten in CIOR verband met reservistenorganisaties uit landen die al langer een vrijwilligersleger kennen, leerden ons dat de in 2005 door defensie gekozen reservistenweg een doodlopende was. Gelukkig is men ten halve gekeerd en niet ten hele verdwaald!

Ambities hebben als krijgsmacht betekent dat je ook ambities moet hebben in het vinden, binden en boeien van reservisten. De politiek, kamer en ministerie, hebben met de afgekondigde en genomen maatregelen een duidelijk statement afgegeven dat men niet doof en blind is voor de realiteit.

Nu is het aan ons, actieve reservisten, om de ons geboden kansen aan te grijpen en de Kamer en Staatssecretaris te bewijzen dat het door hen ingeslagen pad nu wel een juiste is, omdat men op ons kan rekenen als we serieus worden genomen.

De redactie

LUITENANT-KOLONEL DICK SINNIGE, COMMANDANT 400 GENEESKUNDIG BATALJON

EEN MILITAIR TUSSEN MEDISCHE PROFESSIONALS

Interview: maj Mark de Jong

Het is donderdag 20 november, ik ben onderweg naar Ermelo voor een interview met LKol T.F. (Dick) Sinnige, bataljonscommandant van 400 Geneeskundig bataljon (Gnk bat). Zowel in mijn actieve carrière als beroepsmilitair als mijn ruim 10 jaren als reservist heb ik nooit eerder een bezoek gebracht aan de Generaal Spoorkezerne. De bewijzing naar de kazerne toe is prima. Aangekomen bij de wachtcommandant krijgt LKol Sinnige een telefoontje om mij bij de poort op te komen halen. Alert Status A is van kracht en aangezien ik nog geen defensiepas heb, wordt ik geregistreerd als bezoeker. De zeer attente secretaresse van de overste haalt mij op en levert mij keurig op de juiste locatie af. Onder het genot van een kop koffie wordt het al snel Dick en Mark. Voordat het interview begint reikt Dick eerst nog een aantal gratificaties uit op het appel. Dan gaat het interview daadwerkelijk van start met onze standaard eerste vraag.

WIE IS DICK SINNIGE ALS MENS EN MILITAIR?

“Ik ben 54 jaar, getrouwd, heb 2 dochters en ben woonachtig in Barneveld. In mijn vrije tijd doe ik veel aan fietsen en fotografie. Samen met mijn echtgenote ga ik graag op fietsvakantie. De laatste vakantie zijn wij via veel tussen stops naar Venetië gefietst om op de fiets eindbestemming Bologna te eindigen. Van daaruit zijn wij met de trein terug naar Nederland gereisd”. Op mijn vraag: “Was terug fietsen geen optie”, is het antwoord: “Jazeker wel, graag zelfs, maar er was niet meer tijd beschikbaar”. Dit geeft wel aan dat Dick een zeer sportieve instelling heeft. “Mijn fotografie richt zich op natuur en landschapsfotografie. Dit spreekt mij zeer aan. Uiteraard doe ik dit digitaal”. Heb je dan wellicht ook behoefte om met een goed softwarepakket zo’n foto te bewerken? “Ja, dat wel, maar ik heb daar geen tijd genoeg voor, dan moet je een programma goed leren kennen en mijn tijd zit vol met andere bezigheden”.

Eén van die andere bezigheden is het zijn van beroepsmilitair. Hoe is dat zo gekomen? “In mijn dienstplichttijd ben ik opgeleid tot reserve officier bij de geneeskundige dienst en werd ik geplaatst bij 42 Brig Gnk Cie in Assen. In mijn diensttijd had ik mij al aangemeld bij, en was toegelaten tot, de hogere

hotelschool. Echter tijdens mijn diensttijd ben ik ingezet bij de ontzetting van de treinkaping bij De Punt. Deze gebeurtenis heeft mij doen besluiten om te gaan solliciteren bij de KMA om beroepsofficier te worden. Ik werd aangenomen en heb in 1981 de opleiding aan de KMA afgerond. Sinds die tijd ben ik beroepsmilitair, op dit moment ben ik geplaatst op mijn laatste actieve functie”.

WAAROM WILDE U BATALJONSCOMMANDANT WORDEN?

“10 Jaar geleden was ik S3 van 103 Gnk Bat. Dit is later omgevormd tot het huidige 400 Gnk Bat. In die tijd heb ik al eens gezegd dat ik het enorm leuk zou vinden om bataljonscommandant van zo’n mooi bataljon te zijn en met al die mensen een goed functionerende eenheid te realiseren. De functie was echter voorbehouden aan gebrevetteerde officieren. Dus zat het er voor mij niet in. Tussen de functie van S3 en mijn huidige functie zitten diverse andere functies. Enkele jaren gelden was ik mij aan het oriënteren op mijn laatste functie. Ik wilde graag mijn carrière afsluiten met een commandantenfunctie. Ik was in gesprek om wellicht de commandant van het Militair Revalidatie Centrum (MRC) in Doorn te worden. In diezelfde periode hoorde ik dat de zittende bataljonscommandant van 400 door een niet gebrevetteerde KMA opgeleide officier zou worden opgevolgd. Intussen liet de uitkomst voor de invulling van de functie van C-MRC op zich wachten. Dat was een kans en ik ben op gesprek geweest bij C-1 LogBrig. Dat proces heeft uiteindelijk geresulteerd in het feit dat ik hier bataljonscommandant ben geworden”.

“Ik voel mij absoluut bataljonscommandant. De span of control is 9 ondercommandanten. Het is daardoor een hele klus om bij de les te blijven, sturing te geven en hiervan een eenheid te maken en te houden. Het zijn verschillende type eenheden met een eigen werkwijze die niet persé in elkaars verlengde liggen. Dat geeft tegelijkertijd ook weer een extra dimensie aan het leiding geven”.

VOELT U ZICH BC OF OFFICE MANAGER VAN EEN UITZENDBUREAU?

“Ik voel mij zeker geen manager van een uitzendbureau. Het is natuurlijk wel een feit dat de focus ligt op het uitvoeren en ondersteunen van missies en dan die in Afghanistan in het bijzonder. Dit heeft uiteraard invloed op de oefen- en trainingsprocessen voor je normale bedrijfsvoering. Daarmee is het ondersteunen van missies nu wel de core business geworden: Het opwerken naar de missie toe, het ondersteunen van missies en het afwikkelen / nazorg aan het personeel na afloop van de inzet in de missie. Wij leveren met geneeskundig personeel een essentiële bijdrage aan deze missies, daar zetten wij allemaal onze professionaliteit voor in. Daarmee bereiken wij dat wij ons vakmanschap laten zien en dat de eenheden in de inzetgebieden vertrouwen hebben in het feit dat zij worden voorzien van een zeer goed en professioneel werkend geneeskundig systeem”.

WAT VALT U DAARBIJ OP ALS U TE MAKEN HEEFT MET RESERVISTEN / RESERVE OFFICIEREN?

“Een onderdeel van het bataljon bestaat uit 128 arbeidsplaatsen

RSD-ers in de schietsimulator (foto 400 GNK bat)

die volledig door reservisten specifieke deskundigheid (RSD) (medisch specialist) worden gevuld. Deze groep RSD-ers is ondergebracht bij het bureau relatiebeheer van de sectie S3 van de bataljonsstaf. Zij zijn bestemd voor het ondersteunen het oefen- en trainingsproces van de eenheden van het bataljon. Wij hebben het in deze pool onder meer over gespecialiseerd ziekenhuispersoneel, dat werkzaam is als chirurg, anesthesist, of als gespecialiseerde intensive care verpleegkundige, verpleegkundige spoedeisende hulp of ambulance dienst. Ook huisartsen, verpleegkundigen, klinisch chemisch analisten, radiologisch laboranten en sterilisatieassistenten maken deel uit van de groep. Deze pool is niet te verwarren met “reservisten specialisten”. Deze komen uit het Instituut samenwerking Defensie en Relatieziekenhuizen (IDR). Dit zijn reservisten die daadwerkelijk op missies worden ingezet. Dit is mogelijk doordat defensie (IDR) hiervoor met 12 civiele ziekenhuizen specifieke contracten heeft afgesloten.”

“De relatie met de reservisten in onze eenheid heeft nog een andere positieve kant. Diverse beroepsgroepen binnen het personeelsbestand van het bataljon moeten jaarlijks hun vaardigheid aantoonbaar op peil houden. Zo moeten bijvoorbeeld de verpleegkundigen 13 weken per jaar praktisch worden tewerk gesteld op hun vakgebied in een ziekenhuis of andere zorginstelling. De relatie met onze reservisten

komt hierbij goed van pas. Met diverse ziekenhuizen heeft het bataljon al stageovereenkomsten afgesloten, waarbij reservisten vaak als smeerolie hebben gediend om deze contracten af te sluiten. Dit alles bij elkaar leidt tot de situatie, dat bij die beroepsgroepen in die zorginstellingen meer interesse voor onze werkzaamheden is ontstaan. Momenteel heb ik van de 128 reservistenfuncties maar 10 vacatures. Ik werk er nog aan om mijn reservisten meer te betrekken bij de dagelijkse gang van zaken, ceremoniële evenementen (uitreiking van officierskruizen) en samenhorighheidsactiviteiten. In het geheel valt mij op dat onze reservisten een positieve bijdrage leveren aan zowel onze professionaliteit als onze PR”.

OP DIT MOMENT WORDT BIJ ELKE UITZENDING / ROTATIE EEN UITGEBREIDE MEDISCHE COMPONENT TOEGEVOEGD. HOE VULT U DEZE COMPONENT? MAAKT U DAARBIJ GEBRUIK VAN RESERVISTEN, KUNT U GENOEG RESERVISTEN KRIJGEN EN HEEFT U DAARBIJ NOG WENSEN?

“In het antwoord op de vorige vraag heb ik hier al iets over gezegd. Door onze nieuwe core business is het kwalitatief invullen van de medische component bij uitzendingen onze hoofdprioriteit geworden. Dit gaat goed. Een voorbeeld hiervan is dat het bataljon de main body van het ROLE 2-hospitaal in Tarin Kowt levert. Het IDR levert een team van medisch specialisten. De reservisten van het bataljon maken geen deel uit van het IDR. Daarbij komt het probleem ter sprake dat met de werkgevers van de reservisten van 400 Gnkbat door het ministerie van Defensie geen specifieke afspraken zijn gemaakt. Voor zover ik nu ben geïnformeerd is het de wens van Defensie om het reservepersoneel meer bij de missies te gaan betrekken. Dat zal dan wellicht ook gaan leiden tot het maken van afspraken hierover met civiele werkgevers. Dat zou ook positieve effecten kunnen hebben op de bijdragen van “mijn” reservisten. Binnen mijn eigen bestand aan reservisten zijn ook vrijwilligers voor uitzending aanwezig”.

“In de huidige situatie wordt wel gebruikt om de opgedane uitzendervaring en kennis van specialisten via het IDR over te

Geneeskundige eenheid te velde (foto 400 GNK bat)

dragen op mijn eigen reservisten die dit vervolgens weer inzetten voor opleiding en training van het overige personeel”.

ONGEVEER ANDERHALF JAAR GELEDEN HEEFT U EEN MOGOS EENHEID BESCHIKBAAR GESTELD AAN HET MEDISCH SPECTRUM TWENTE (MST) IN ENSCHEDE. OP WELKE WIJZE IS DIT TOEN VERLOPEN?

“Het MST is één van de relatieziekenhuizen van Defensie. Toen zich daar een probleem voordeed bij de afdeling intensive care waarbij door een MRSA-besmetting de IC niet meer kon worden gebruikt, werd al snel vanuit het MST geopperd om eventueel steun aan te vragen bij Defensie. Er zijn toen een aantal processen parallel gaan lopen. Het MST heeft zijn eigen besluitvormingsproces gestart waarbij één van de opties inzet van defensie was. Parallel daaraan werd door de Nationale Operaties (NatOps) de inventarisatie van de mogelijkheden binnen defensie geactualiseerd. Binnen één uur kreeg het bataljon een “houd rekening met”-opdracht voor inzet ter ondersteuning van het MST. Daarop is de staf bij elkaar geroepen en het planningsproces gestart. Dit proces leverde twee eigen mogelijke wijzen van optreden (emwo) op. De eerste was ondersteuning leveren bij het ontruimen van (delen) van het ziekenhuis. De tweede was het MST aanvullen met materieel en personeel om de continuïteit van de werkzaamheden daar te garanderen”.

“In de loop van het proces werd het al snel duidelijk dat de tweede emwo de optie was die de voorkeur genoot. De daadwerkelijke aanvraag voor ondersteuning is volgens het boekje (de Koninklijke weg) via Burgemeester en Commissaris van de Koningin bij Defensie ingediend”.

“Ondertussen was een recce-team voor verkenning naar de locaties van het MST gegaan en heb ik de betreffende ondercommandanten opdracht gegeven om mensen en middelen gereed te stellen en rekening te houden met inzet binnen 24

uur. Tijdens het avondeten kwam de opdracht tot daadwerkelijke inzet binnen. De uitkomst van de verkenning heeft geleid tot het creëren van een afwachtingsgebied op het terrein van de Grolsch-fabrieken in Enschede omdat het terrein bij het MST te klein was om alle voertuigen tegelijk te kunnen herbergen. Onder begeleiding van de KMAR kwam de eenheid in de loop van de donderdagavond in Enschede aan. De vrijdag en het weekend zijn daarna gebruikt om te borgen dat de inzet van de MOGOS eenheid, zowel fysiek (bijvoorbeeld lokale brandweereisen) als kwalitatief (bijvoorbeeld ziekenhuis hygiëne) veilig kon geschieden en aansloot bij het logistieke – en zorgsysteem van het ziekenhuis. Hierbij is bijvoorbeeld bij de staf van het IDR een IC verpleegkundige gevraagd en ter beschikking gesteld gekregen om het MST personeel op te leiden zodat deze in het MOGOS konden werken”.

“Wat mij hierbij opviel is dat, net zoals bij uitzendingen, specialisten zeer snel wennen om te werken met de middelen die bij Defensie worden gebruikt. In het civiele leven wil het gebruik van andere of nieuwe middelen wel eens tot veel discussie leiden, maar nu was het geen probleem. Naast de al eerder gemelde voordelen van het werken met reservisten was dit ook een voordeel. Dit voorkomt dat wij in zeer veel verschillende middelen moet kunnen voorzien, die eigenlijk dezelfde functionaliteit bieden”.

We sluiten het interview af. Ik heb ruim anderhalf uur gesproken met een bevlogen en gemotiveerde bataljonscommandant die kan rekenen op zowel professionaliteit van zeer veel beroeps als van een groot aantal reservisten. 400 Gnkbataillon zal in de toekomst nog zeer vele missies kunnen blijven ondersteunen dankzij de kwaliteit van al deze mensen. Bij mijn vertrek is Alert Status A nog steeds van kracht. Ik neem afscheid van Dick en meld mij weer bij de wachtcommandant. Mijn eerste bezoek aan de Generaal Spoorakazerne was zeer aangenaam en informatief.

Ook voor geneeskundig personeel worden lessen 'search' gegeven (foto 400 GNK bat)

FACT SHEET 400 GENEESKUNDIG BATALJON

Bataljonscommandant is luitenant-kolonel Dick Sinnige.
Bataljonsadjutant is adjudant Homme Ritsema.

STANDPLAATS EN TAKEN

400 Gnkbat is onderdeel van 1 Logistieke Brigade en is gelegerd op de Generaal Spoorkeizer in Ermelo.

Het bataljon bestaat uit

- De staf-stafcompagnie. Binnen die eenheid zijn de 125 functies opgenomen voor Reservisten Specifieke Deskundigheid (RSD).
- Twee geneeskundige opvang en afvoer compagnieën (ziekenauto's en hulpposten)
- Twee hospitaalcompagnieën. (tentconfiguraties)
- Drie Mobiel Geneeskundig Operatiekamersysteem (MOGOS) compagnieën (containers)
- De gezondheidscentrumcompagnie (gezondheidscentra op Schiphol en op de kazernes in Garderen, Ermelo, 't Harde en Wezep)

OMVANG

1100 medewerkers.

WAPENFEITEN

Vanaf 1995, toen 103 Gnkbat werd omgevormd tot 400 Gnkbat, heeft het bataljon meerdere missies ondersteund.

Balkan/Bosnie:

IFOR rotaties I en II
SFOR rotaties IV t/m VIII
SFOR rotaties X t/m XVII
Balkan /Kosovo:
KFOR rotaties I en II

Irak:

SFIR 3 t/m 5
Afghanistan:
ISAF I en ISAF III tot heden.

Pakistan:

Een multinationaal hospitaal na de aardbeving in Bagh.

OVERIGE INTERNATIONALE BIJDRAGEN:

EUFOR 2 op de balkan,
AFOR in Albanie,
Een bijdrage aan het FDS van het Korps Mariniers tijdens de missie UNMEE in Eritrea,
Ondersteuning van de oefening SWIFT SWORD in Oman,
De inzet van een hospitaal tijdens de oefening RECAMF in Kameroen.

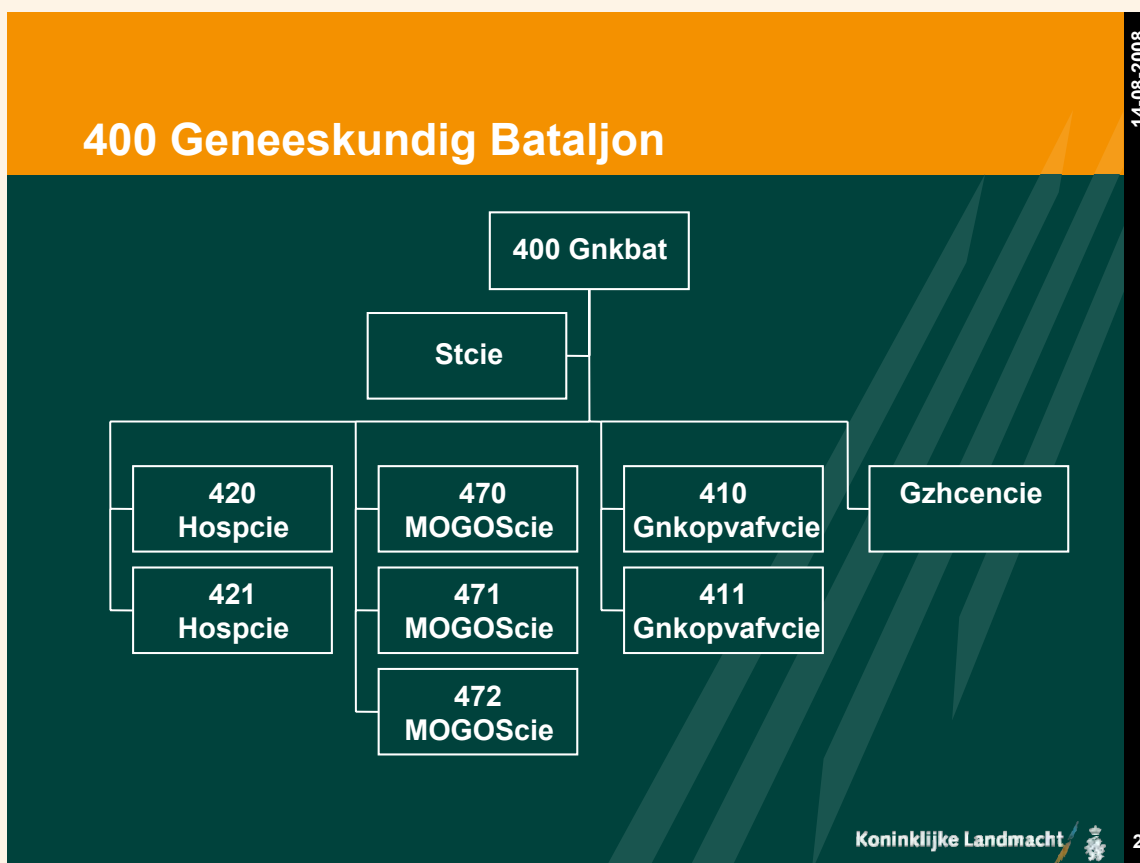
GENEESKUNDIGE ONDERSTEUNINGEN:

vormen een aanzienlijk deel van het werk. Daarbij kunnen worden genoemd;

- de ondersteuning van de diverse schietseries,
- de ondersteuning van de Nijmeegse Vierdaagse,
- het verhuizen van patiënten van verpleegtehuizen,
- nationale inzet bij de dijkverzwaring,
- de ontruiming van verpleegtehuizen in de Bommelerwaard,
- ondersteuning bij de vuurwerkcramp in ENSCHEDE.
- de steun aan ziekenhuizen in ENSCHEDE, TILBURG en BERGEN OP ZOOM,

TRADITIE

Het bataljon behoort tot het Regiment Geneeskundige Troepen.

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDIGE VERZORGING IN DE NEDERLANDSE KRIJGSMACHT

Kolonel-arts Walter Henny

In 1993 begon een nieuwe ontwikkeling van de militaire geneeskunde in Nederland, die zich in de afgelopen 15 jaar heeft voortgezet. In dit artikel wordt eerst beschreven hoe het met name in de KL voor 1993 was, en daarna langs welke weg het huidige systeem tot stand is gekomen. Het geheel wordt afgesloten met een korte beschouwing over reservisten en een "blik vooruit".

VOOR '93

Daar moet natuurlijk een beperking worden toegepast. Hoe interessant ook de geneeskundige organisatie van het Staatse leger is, hoe indrukwekkend effectief Brugmans de opvang van Hollandse gewonden uit de Slag bij Waterloo heeft georganiseerd, hoe handig de uitvindingen van dr. De Mooy (nog altijd) zijn, wie daar meer van wil weten doet er goed aan de Historische Verzameling van het Regiment Geneeskundige Troepen op het IDGO in Hilversum te bezoeken.

Dit verhaal start in 1971. Nederland kende toen nog de dienstplicht (en daaraan gekoppeld de reserveplicht). Pas afgestudeerde artsen (uitsluitend mannen) kwamen op, werden gedurende 2 maanden "opgeleid" (hoofdzakelijk voetballen), vervolgens gebombardeerd tot reserve eerste luitenant en geplaatst bij een onderdeel, waarna zij geacht werden de eerstelijns militaire gezondheidszorg in volle omvang voor hun rekening te nemen. Voor het werk in vredesomstandigheden ging dat wel; op de kazerne waren de voorzieningen redelijk en er was altijd het vangnet van de tweede lijn: het Militair Hospitaal "Antonius Mathijssen" (MHAM) en voor acute zaken het dichtstbijzijnde civiele ziekenhuis.

NATO en dus ook Nederland bereidde zich echter ook voor op "de aanval uit het Oosten" en daar werd onophoudelijk voor geoefend; meestal in Noord Duitsland. De dienstplichtige artsen die bij een paraat onderdeel waren geplaatst, waren dan ook veelvuldig op de noordduitse laagvlakte, met hun uitrusting, zowel voor NONEX- als voor "oorlogstaken". Het NONEX gebeuren ging allemaal wel; uiteindelijk verschilde dat niet zo veel van wat gebruikelijk was op de kazerne (met inbegrip van het kunnen gebruik maken van civiele voorzieningen); voor de oorlogstaak (al werd die alleen maar beoefend) lag dat anders. Destijds was de geneeskundige keten op hoofdlijnen als volgt opgebouwd. Aan het front begon de zorg voor een gewonde met zelfhulp en kameradenhulp (ZHKH); EHBO te velde. Inhoudelijk redelijk up-to-date; de uitrusting bestond uit 1 verbandcompres per persoon (het "pakje, verband"). Per compagnie waren enkele gewondenverzorgers ingedeeld (afhankelijk van de aard van het onderdeel), de "hospikken". Beperkt opgeleid hadden zij de beschikking over een gewondentas, met zeer beperkte middelen. Gewonden zouden vervolgens over de weg (soms onder pantser, maar niet altijd) naar de Bataljons/Afdelings Hulppost (BHP/AHP) worden vervoerd; de eerste plaats waar een arts (de al eerder genoemde eerste luitenant) "aanvullende" zorg diende te verlenen, bestaande uit verband controle, opnieuw verbinden en waar nodig spalken van armen of benen. De oorlogsuitrusting van zo'n BHP/AHP bestond uit een aantal kisten met, naar te verwachten, veel verband en een aantal geneesmiddelen waarvan bij som-

mige de indicatie onduidelijk en de vervaldatum niet leesbaar was (wel werd er gezegd dat in het geval dat "de ballon zou op gaan", de uitrusting zou worden aangevuld met "moderne voorraden").

Vervolgens opnieuw transport, nu naar de Verbandplaats in het brigade achtergebied. Een inrichting met zeer beperkte en soms zelfs zonder chirurgische capaciteit; voor te opereren slachtoffers dus nogmaals transport over de weg; naar het Doorvoerhospitaal. Een inrichting in het Divisie- of Legerkorps achtergebied, massaal, met 10-12 operatiekamers en tot max. 600 verpleegbedden. Tot slot vervoer per trein naar Nederland, waar de gewonden zouden worden ondergebracht in het MHAM en in civiele ziekenhuizen.

De meeste Verbandplaatsen en alle Doorvoerhospitaal Bataljons (van de laatste waren er 6 in de slagorde opgenomen) waren reserve eenheden; zij oefenden door de bank genomen eens in de zes jaar, waarbij de gehele uitrusting (tenten, bedden, apparatuur, instrumenten) uit een Mobilisatie complex werd opgehaald. Het grootste deel van het personeel (de korporaals en soldaten) maakte 1 of 2 maal een oefening mee en werd daarna eervol ontslagen; het kader, waaronder de medisch specialisten, mogelijk vaker vanwege hun langere reserveplicht. De consequentie was dat bij een oefening veel aandacht moesten besteden aan het opwerken van het personeel, voordat zo'n eenheid toekwam aan het oefenen voor de eigenlijke taak.

De uitrusting van deze eenheden, die keurig gepreserveerd in Mobilisatie complexen werd bewaard, was verre van modern, dateerde hoofdzakelijk uit de jaren vijftig, en functioneerde niet altijd. Inhoudelijke voorbereiding op de oorlogstaak van eerstelijns artsen bestond eigenlijk niet; er werd mogelijk uitgegaan van het principe "een arts is een arts en dus weet die wel wat hij doen moet". De medisch specialisten brachten natuurlijk hun civiele expertise mee, maar ook voor die groep werd informatie over typische aspecten van oorlogschirurgie, over organisatie en werkwijze, over de beperkingen van het werk te velde niet aangeboden.

De oefeningen zelf waren onmiskenbaar voor verbetering vatbaar: er werd niet gewerkt vanuit een realistische verliesverwachting, oefenslachtoffers bestonden dikwijls als alleen een kartonnen kaart die op de operatietafel of in een bed werd gelegd, procedures werden niet in "real time" afgehandeld, de kwaliteit van de handelingen werd niet afzonderlijk beoordeeld. Als consequentie lukte het altijd wel de "oefendoelen te halen".

Alles bij elkaar is het de vraag of het NL militair geneeskundig systeem naar behoren zou hebben gefunctioneerd als toen inderdaad "de ballon was op gegaan". Dat is een hard oordeel, dat ook wel nuancering verdient. Het is geen verwijt aan de beroepscollega's ("troepers") uit die tijd. Er werd zeker nagedacht en geprobeerd het geheel op een hoger niveau te krijgen. Als voorbeelden: in de jaren tachtig werd onderkend dat de transporttijd van BHP / AHP tot Doorvoerhospitaal veel te lang was. De Verbandplaats werd daarom vervangen door het Licht chirurgisch Veldhospitaal voorin en het Zwaar chirur-

gisch Veldhospitaal wat meer naar achteren. Het chirurgisch instrumentarium werd, net als in de civiele wereld, verpakt in netten en modernere uitrusting aangeschaft. Een begin werd gemaakt met het opstellen van behandel protocollen en het herzien van opleidingen. Er speelde echter een essentieel probleem: Nederland had na de acties in Nieuw Guinea geen recente ervaring om het systeem aan te toetsen.

Weliswaar breidde de civiele kennis van traumatologie zich snel uit, maar die kennis, zeker in de jaren zeventig, bereikte de NL militaire wereld onvoldoende. De welgeteld 3 beroepschirurgen uit het MHAM (die hoofdzakelijk burgerpatiënten behandelden) hadden daarvoor geen formeel kanaal en evenmin was er geïnstitutionaliseerd overleg van Defensie met de civiele sector. En onbekend maakt onbemind: menige reservist ervoer de reserveplicht als een onwelkome onderbreking van de civiele praktijk en had zo zijn twijfels aan het militair geneeskundige systeem; sommige beroeps beschouwden de reservisten als overmatig kritische “weekend warriors”. Er was, kortom, niet altijd een optimale communicatie over en weer.

1993

Vier jaar na het vallen van de Muur moest het vredesdividend geïnd worden: inkrimpen van de KL met 70%, instellen van een vrijwilligerskrijgsmacht, geheel expeditionair, zonder reservisten, overall ter wereld inzetbaar, in alle gradaties van het geweldsspectrum. Zonder reservisten, want de bron van de reserve, de opkomstplicht (en daarmee de facto de dienstplicht) werd vanaf dat moment opgeschort.

Het heeft nog jaren geduurd voordat het “dienstplicht denken” voorbij was, maar wel was al spoedig duidelijk dat als je mensen wilt werven, je een aantrekkelijk aanbod moet doen. In een vroeg stadium werd als onderdeel daarvan, zowel door de politiek als door de Legerleiding, gesteld: “De Nederlandse militair kan, als er iets mocht gebeuren, waar ter wereld ook, rekenen op een zelfde niveau van zorg als in Nederland”. Dat laatste hing ook nog samen met iets anders: had Defensie tot dan toe zijn zaken zelf kunnen regelen en zijn eigen criteria kunnen opstellen, omstreeks die tijd besloot de politiek de Wet BIG in te voeren, waarmee (o.m.) de militaire 1e lijns arts pas na een aanvullende opleiding op de kazerne aan de slag mocht en de sergeant-gewondenverzorger het niveau moest hebben van een civiele verpleegkundige. En ongetwijfeld hebben de ervaringen tijdens uitzending de noodzaak tot ontwikkeling onderstreept. De militair geneeskundige dienst van de KL heeft dat alles op voortreffelijke wijze opgepakt, wat mutatis mutandis evenzeer geldt voor de KM en de KLu.

NA '93

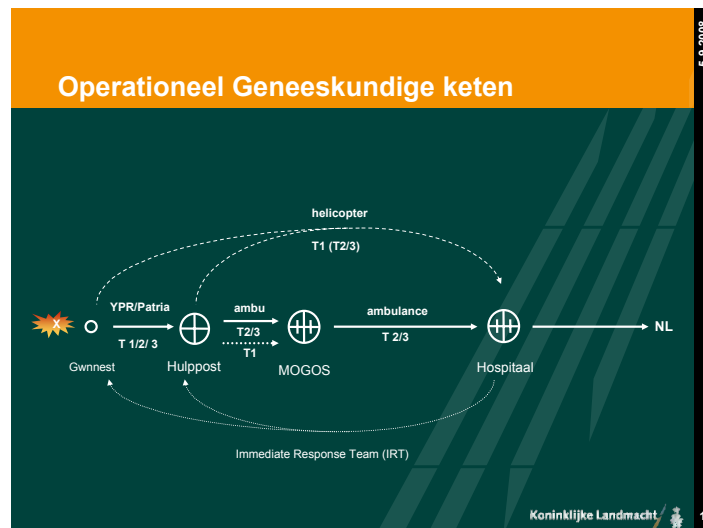
De ontwikkelingen die al eerder waren begonnen hebben vanaf 1993 “grote sprongen voorwaarts” gemaakt, en de talloze inzetten in het buitenland hebben daar grotelijks aan bijgedragen. In het navolgende worden 5 aspecten besproken: de operationele opzet van het systeem, organisatie en vulling met personeel, uitrusting, opleiding / training / oefening en de ervaringen bij daadwerkelijke inzet.

OPERATIONELE OPZET

Op hoofdlijnen doet de figuur denken aan het systeem van voor 1993, maar er zijn belangrijke verschillen:

1. MOGOS is een chirurgische capaciteit in containers die onderdeel uitmaakt van het Hospitaal maar desgewenst ver naar voren kan worden uitgebracht en bovendien zeer mobiel is (i.t.t.

het Lichtchirurgisch Veldhospitaal uit het oude systeem). Het Hospitaal is een role 2 Medical Treatment Facility (MTF) waar Damage Control Surgery (zo U wilt levens- en ledemaat reddende chirurgie) wordt gedaan, en waar nodig de Second Look operaties. Voor verdere behandeling (chirurgisch en anderszins) worden de gewonden ofwel overgebracht naar een role 3 MTF (tegenwoordig altijd multinationalaal, waar Nederland dan een bijdrage aan levert) ofwel naar Nederland gevlogen.

Ook de rol 2 Hospitalen zijn mobiel; uit eigen ervaring van de auteur verloopt ca 6 uur tussen aankomst en operationeel zijn:

2. De ernstigste slachtoffers (T1) worden bij voorkeur per helikopter vervoerd. Dit zijn soms “dedicated” toestellen die onder de bescherming van het Rode Kruis/Rode Halve Maan / Rode Ruit vliegen (al is die bescherming in Afghanistan maar betrekkelijk); soms toestellen “voor algemeen gebruik” zoals die van de KLu. De overige slachtoffers (T2/T3) gaan over de weg, tenzij .....
3. In voorkomende gevallen is het mogelijk een medisch Immediate Response Team per helikopter ver naar voren te brengen. In dat geval wordt de Hulppost (BHP) “overgeslagen”
4. De Hulpposten zijn onderdeel van de Geneeskundige Opvang en Afvoer Cie’n, en veel minder dan vroeger “opgehangen” aan de manoeuvre-eenheden. Een Hulppost volgt de manoeuvre-eenheid en is na aankomst binnen 30 minuten operationeel. Opbreken neemt evenmin meer dan 30 minuten (ervaring van de auteur !)

De opzet is tevens zo gekozen dat deze moeiteloos aansluit bij wat binnen NATO gebruikelijk is geworden. Bovendien gaat Nederland niet meer uit van het principe de hele keten zelfstandig te moeten kunnen uitbrengen.

ORGANISATIE EN VULLING MET PERSONEEL

Zoals weergegeven in de figuur is vrijwel de gehele geneeskundige verzorging van de (parate) KL ondergebracht bij 1 bataljon, 400 Gnk Bat. De Gezondheidscentra Compagnie omvat al het personeel dat de (vredes) 1e lijns geneeskundige verzorging levert op de kazernes; de Opvang/Afvoer Cie’n zijn al genoemd, en er zijn 5 hospitaal compagnieën: 2 in tenten, en 3 in containers. Een hospitaal compagnie is zo ingericht dat qua personeel 2 hospitalen kunnen worden uitgebracht. Daarnaast beschikt het Bataljon nog over een RSDn detachement, waarover later meer.

Afgezien van de StafCie en een aantal onmisbare logistiekelingen bestaat het personeel uit AMAs (Algemeen Militair Artsen), AMVn (Algemeen Militair Verpleegkundigen) en de "PTLSers", korporaals en soldaten met een beperkter geneeskundige opleiding. Medisch specialistisch personeel is niet regulier ingedeeld; voor die categorie is een buitengewoon effectieve regeling ontwikkeld. Binnen de zgn. IDR organisatie (Instituut Defensie / Relatie ziekenhuizen) is (naast het Centraal Militair Hospitaal) bij 12 civiele ziekenhuizen een specialistisch team (beroepspersoneel) ingedeeld. Zo'n team bestaat uit 1 chirurg, 1 anesthesioloog, 2 operatiekamer assistenten, 1 anesthesie medewerker, 1 radiologisch laborant, 1 hematologisch / klinisch chemisch laborant en enkele IC- en SEH-verpleegkundigen. Hun salaris wordt betaald door Defensie; het inkomen dat zij genereren gaat naar het betreffende ziekenhuis. Per 18 maanden is zo'n team, naast andere militaire verplichtingen gedurende ca. 3 maanden beschikbaar voor uitzending. Als "tegenprestatie" levert ieder IDR ziekenhuis 2 "wederkerige teams" van gelijke samenstelling. De leden van die teams zijn (vrijwillige) reservisten en gaan per 18 maanden ca. 1 maand op uitzending. Per ziekenhuis wordt dus in totaal per anderhalf jaar gedurende 5 maanden voorzien in een specialistisch team. Het grote voordeel is dat al het IDR personeel in een "gewoon ziekenhuis" werkzaam is en dus de vaardigheden kan onderhouden. Wel komt ieder team pas kort voor de actuele uitzending bij de uit te zenden eenheid, wat soms enige aanloopmoeilijkheden oplevert.

De vrijwillige reservisten zonder voorgaande militaire ervaring worden in een intensieve cursus aan de Nederlandse Defensie Academie ("KMA") "militair vaardig" gemaakt.

UITRUSTING

Over de uitrusting (zowel van de hospitalen, als ook van de Hulpstukken en het personeel "voarin" hoeft tegenwoordig weinig gezegd te worden: die is modern en "state of the art" (al blijven er op details natuurlijk altijd nog wel wensen) De uitrusting is ook goed op elkaar afgestemd: zowel binnen de MTFn, als ook tussen de verschillende schakels van de operationeel geneeskundige keten. Wanneer zich tijdens uitzending manco's voordoen, wordt zonder problemen aanvullende uitrusting aangekocht en naar het uitzendgebied gezonden.

OPLEIDING / TRAINING / OEFENING

Direct voor uitzending krijgt al het uit te zenden personeel (400 Gnk Bat en IDR) de Missiegerichte Opleiding (MGO).

Inhoudelijk wordt voor het IDR personeel geen verdere opleiding noodzakelijk geacht; zoals eerder al aangegeven komt het uit te zenden IDR team pas relatief laat bij de eenheid voor oefening en training.

MILITAIRE GENEESKUNDE

opleiding/training/oefening

• "eigen" personeel

niveau 1: individueel

niveau 2: module

niveau 3: hospitaal

niveau 4: integratie (tesamen met IDR)

MGO (tesamen met IDR)

Koninklijke Landmacht

14-8-2008

4

Het personeel van 400 Gnk Bat kent een opleidings- / trainings- / oefen systematiek in max 4 niveaus. Het individuele niveau beslaat voor de AMA 2 jaar, waarin de arts alle aspecten van het militaire (geneeskundige) bedrijf meemaakt en daarnaast een aantal stages in civiele ziekenhuizen loopt. Pas daarna wordt de AMA bij een onderdeel geplaatst.

De AMV volgt naast militaire activiteiten een complete (civiele) verpleegkundige opleiding. De opleiding van korporaals en soldaten is korter en minder diepgaand, maar allerminst een "wassen neus"; zij staat bekend onder de naam PTLs ("Primary Trauma Life Support"); ook zij volgen (als het maar even mogelijk is) stages in civiele ziekenhuizen.

Alle opleidingen kennen een duidelijk maar niet exclusief accent op de zorg voor gewonden en zijn alle afgeleid van de civiele Advanced Trauma Life (ATLS) en de militaire variant Battlefield ATLS (BATLS). Ook hier is duidelijk aansluiting bij wat gebruikelijk is bij de coalitiepartners (en binnen NATO formeel is afgesproken). De laatste jaren wordt in Nederland hierin ook verwerkt wat door de Amerikanen is geformuleerd als Tactical Combat Casualty Care (TCCC, of TripleC): in feite ATLS / BATLS, aangepast aan de tactische situatie. Dit laatste is uiterst relevant voor het personeel van de Opvang/Afvoer Cien, maar onder omstandigheden evenzeer voor hospitaalpersoneel.

Voor hospitaal personeel betreft Niveau 2 en 3 het leren toepassen van het in niveau 1 geleerde, in groter wordende verbanden binnen het geneeskundige systeem. Personeel van de Opvang / Afvoer Cien gaat van niveau 2 direct naar niveau 4 waarin het totale geneeskundig optreden wordt beoefend; immers alle schakels van de operationele geneeskundige keten moet aansluiten met de militaire "buitenwereld" (samengevat als "de gevechtstroepen").

De Militair Geneeskundige Dienst gebruikt bij Niveau 2 t/m 4 een model dat voldoet aan de modernste onderwijskundige inzichten; het geheel is één grote simulatie. Het hospitaal is nagebouwd; er zijn simulatie slachtoffers, zorgvuldig gegriemd en geïnstrueerd over de rol die zij moeten spelen; iedere handeling wordt in real-time uitgevoerd, met gebruik maken van het benodigde materiaal (wat ook weer moet worden aangevraagd; zo niet dan geldt: op=op en ontstaat een pro-

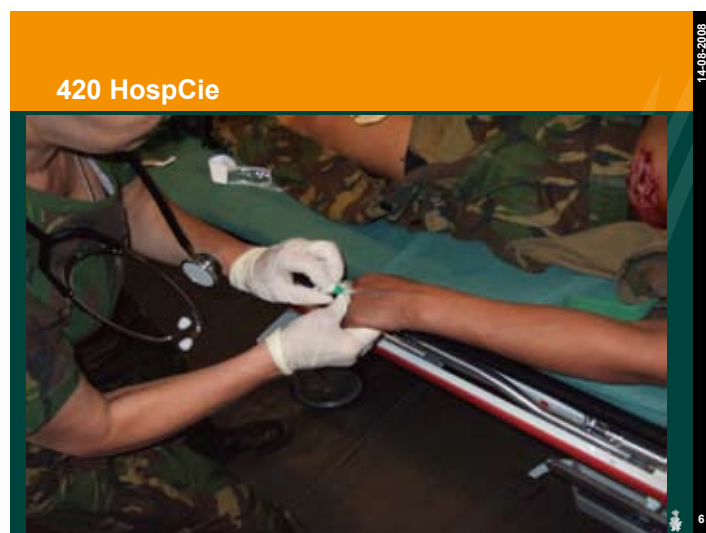
bleem); iedere patient (volwassenen, kinderen, trauma, slan- genbeten, mishandeling, hartklachten etc. etc) wordt door een case-manager begeleidt die de kwaliteit van zorg beoordeelt en de conditie van de patient overeenkomstig laat veranderen (zonodig tot overlijden toe). Iedere sessie wordt ogenblikkelijk gevolgd door diepgaande feed-back, met aandacht voor de kwaliteit van de zorg en van het teamwork.

opleiding / training / oefening blijkt te voldoen. Wel is "het eg- gie", zeker voor het personeel van 400 Gnk Bat, een aanzien- lijke emotionele belasting; een belasting waar in feite niet voor te trainen is, ook niet door stage te lopen in (Nederlandse) zie- kenhuizen: aard en omvang van de letsels in Uruzghan komen in Nederland maar zelden voor. Er wordt vanuit de organisatie en vanuit 400 GnkBat veel aandacht aan de nazorg besteed.

420 HospCie

14-08-2008

420 HospCie

14-08-2008

ERVARINGEN BIJ DAADWERKELIJKE INZET

Het uitgezonden IDR personeel geeft aan dat met de huidige opzet "prima in het uitzendgebied is te werken". Met andere woorden: het geheel van organisatie en werkwijze, uitrusting,

Operationele inzet Uruzghan, Afghanistan

14-08-2008

Uruzghan

14-08-2008

RESERVISTEN

In het huidige systeem zijn reservisten onmisbaar: de helft van de specialistische teams bestaat immers uit (vrijwillige) reservisten. Ook in het opleiding / training / oefening traject spelen reservisten een wezenlijke rol. Het gaat daar om het RSD (reservist specifieke deskundigheid) detachement, dat in wisselende samenstelling "op inschrijving" een belangrijk deel van het opwerk traject verzorgt

De reservist bij 400 Gnkbat

Reservist Specifieke Deskundigheid:

- Personeel werkzaam in civiele gezondheidszorg
- In vrije tijd reservist
- Inzet als docent / instructeur bij opleidingen, trainen en oefenen

RSD detachement 400 Gnkbat. 128 arbeidsplaatsen. o.a.:

- chirurgen
- anesthesiologen
- operatieassistenten
- huisartsen
- AMA's
- anesthesie assistenten
- IC-verpleegkundigen
- SEH-verpleegkundigen
- radiologisch laboranten
- ambulanceverpleegkundigen
- klinisch chemisch analisten,
- sterilisatie assistenten

Koninklijke Landmacht

14-08-2008

9

De minimuminzet is 10 dagen per jaar, maar de meesten zijn veel vaker "te velde".

Een "blik vooruit"

Is alles nu volmaakt?

Stilstand is achteruitgang, en het geheel moet daarom voortdu- rend worden geëvalueerd en aangescherpt.

In de eerste plaats zou het goed zijn als de lessons identified / learned eerder en langs formeler weg een plaats zouden krij- gen in het opwerk traject. Momenteel worden alle geneeskun- dige opleidingen en syllabi voor personeel van 400 Gnk Bat herzien, op elkaar afgestemd en op lijn gebracht met de gang

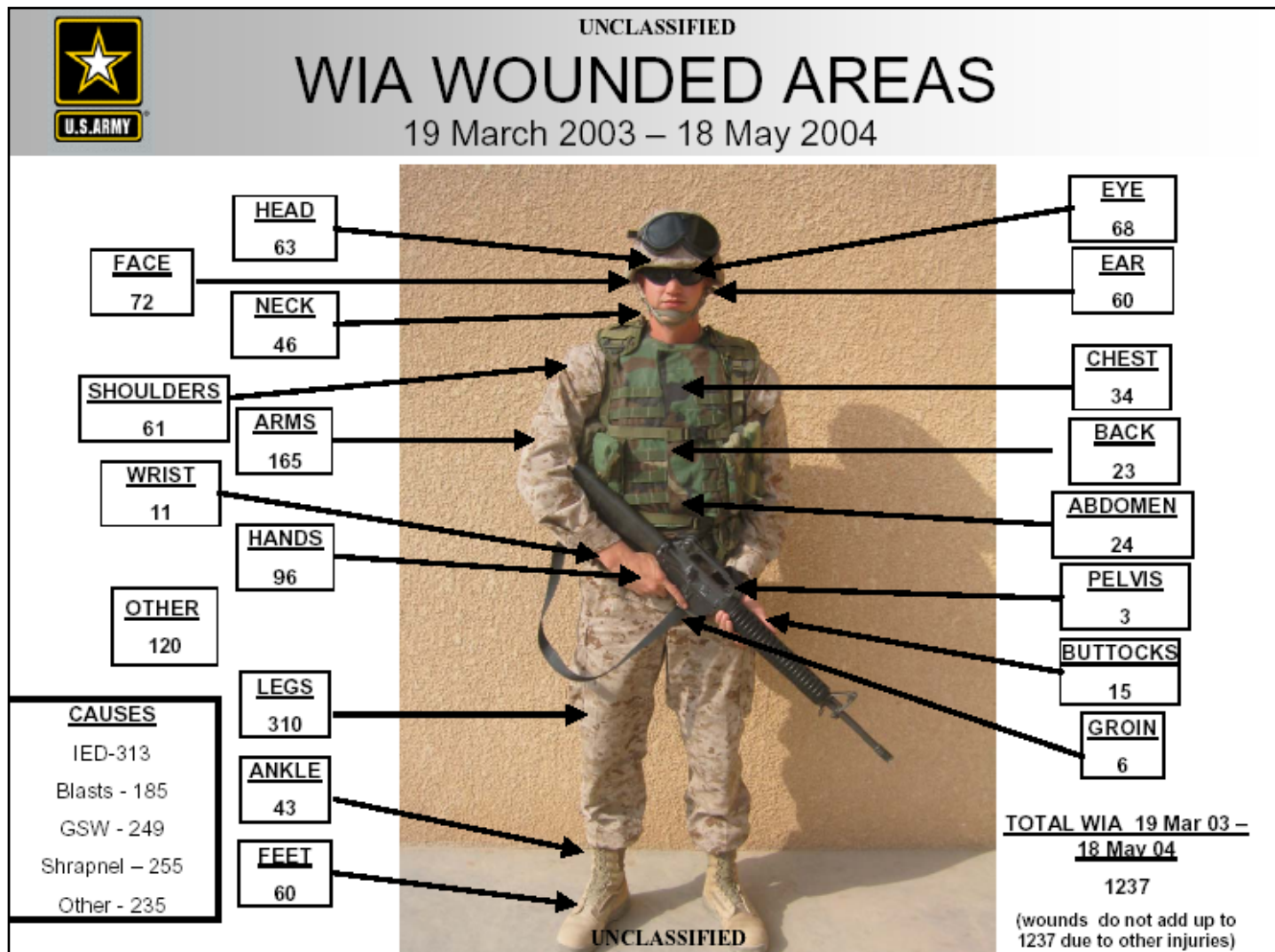
van zaken bij m.n. de Britse collega's (mede in het kader de UK/NL samenwerking op andere terreinen).

Ook vanuit de IDR groep worden wensen geformuleerd:

- het is wenselijk dat de specialistische teams eerder in het opwerk traject bij de eenheid komen met wie zij zullen worden uitgezonden
- er is aan chirurgische zijde behoefte aan aanvullende opleiding; door de steeds verdergaande specialisatie is niet

iedere chirurg meer voorbereid op iedere eventualiteit (neurotrauma, maxillofaciaal letsel, zwangeren, babies; om er maar enkele te noemen)

Belangrijke items, maar laat het anderzijds duidelijk zijn: het NL systeem is up-to-speed, en we zijn bezig met fine-tuning. Mocht er mij iets overkomen en was er een NL role 2 MTF in de buurt: ik zou me daar met alle vertrouwen laten behandelen.

WAT DREUNT DAAR OP DIE HEIDE.....

NEDERLANDS ARTILLERIE MUSEUM, 'T HARDE

Reeds decennia lang, mogelijk al meer dan een eeuw, begint het artillerielied met de vraag wat er op de heide dreunt. Het Nederlands Artillerie Museum is gelegen op die heide waar al sinds 1880 oefeningen worden gehouden door de artillerie. Daarmee is het museum gelegen op de bakermat van de artillerietraditie. De omgeving straalt een historische ambiance uit: gehuisvest in rijksmonumenten, stammend uit de het einde van de 19e eeuw in een park aangelegd in Engelse landschapstijl.

De traditie van de artillerie vormt de trots van het korps en bevordert de saamhorigheid. Het museum heeft daar een belangrijke functie in. Eind jaren veertig stelde de Vereniging Officieren Artillerie (VOA) een kleine munitieverzameling (voornamelijk hulzen) samen, die als studiecollectie voor de eenheden diende. Het leidde al snel tot het verzamelen van andersoortige voorwerpen. Dit gaf in november 1961 aanleiding tot de oprichting van de Stichting Artillerieverzameling Oldebroek, de voorloper van de huidige Stichting Nederlands Artillerie Museum. Tegenwoordig onderscheiden we diverse deelcollecties waaronder vuurmonden, uniformen, schilderijen, voertuigen, meetinstrumenten, etc. Het artillerie documentatiecentrum is bij het museum ondergebracht. Hier wordt naast de vele boekwerken en losse documenten ook een uitgebreide fotocollectie beheerd.

Voor bezoekers is de permanente tentoonstelling '2000 jaar artillerie in de Lage Landen' in drie paviljoens ingericht. Hierin staat de geschiedenis van de artillerie verbeeld in foto's, objecten, diorama's, miniaturen, etc, vanaf de Romeinen tot 1950. In paviljoen I is de algemene artilleriegeschiedenis tot 1900 ondergebracht. In paviljoen II de vesting-, pantserfort- en kustartillerie en in paviljoen III de periode 1900-1950, waaronder de ontwikkelingen vóór WO II, de mobilisatie en de inzet in het voormalige Nederlands-Indië.

DE PERIODE NA 1950 KRIJGT EEN PLAATS IN HET NIEUW IN TE RICHTEN PAVILJOEN IV.

Eeuwenlang werden voorwerpen (o.a. brokken steen) met allerlei kunstige werktuigen naar de vijand geslingerd. Dit waren grote katapulten, onagers en ballista's. Deze categorie 'spangeschut' vond zijn slagkracht door het aangespannen van touwen en pezen. De komst van het buskruit rond 1300, maakte de inzet van zwaardere projectielen mogelijk.

Aanvankelijk werden de kanonnen, ook wel vuurmonden genoemd, van voren geladen en via een zundgat ontstoken. In de jaren zeventig van de 19e eeuw vonden er belangrijke technische ontwikkelingen plaats, die in de loop van de 20e eeuw verder werden geperfectioneerd. Zo werd de richtinstallatie nauwkeuriger, nam de dracht van het projectiel toe en werd de terugslag beter opgevangen. De paarden zijn vervangen door motortrekkers wat een toename van de mobiliteit betekende. Na 1945 ontstond de gemechaniseerde artillerie: de vuurmond zelf werd gemotoriseerd. In deze periode worden ook raketten geïntroduceerd. In de nieuw in te richten paviljoen IV over de periode na 1950, zal aandacht worden besteed aan de Koude Oorlog en de meest recente geschiedenis: de uitzendingen in oorlogsgebieden betreffende. Naast technologische ontwikkelingen zijn er in de tentoonstelling ook presentaties van specifieke thema's van alle regimenten en korpsen van het Wapen der Artillerie. Traditieobjecten als serviesgoed en tafelzilver zijn een frivole zijspng binnen het geheel. Een bijzonder traditieonderdeel vormt Sinte Barbara. Zij is de beschutspatrones van de artilleristen (en andere gevaarlijke beroepen die werken met springstoffen) en haar naamdag staat nog steeds garant voor allerlei saamhorigheidsactiviteiten. Er is een verkort educatief programma (speurtochten) voor kinderen, wat een bezoek aan het museum tot een leuke en leerzame ervaring maakt.

Uitgebreidere en meest recente informatie vindt u op onze website: www.nederlandsartilleriemuseum.nl Het museum is te vinden op de Legerplaats bij Oldebroek, Eperweg 149, 8084 HE 't Harde. (gelegen aan de N309 tussen 't Harde en Epe) Telefoon: 0525-657310. Openingstijden dinsdag t/m donderdag 13:30-17:00 uur en vrijdag 13:30-16:00 uur. Op de Open Monumentendag (2e zaterdag in september) vindt er een open dag plaats waarbij diverse extra activiteiten worden georganiseerd.

Artikel van medewerkers van het Nederlands Artillerie Museum

Het beroemde stuk 7-veld in stelling

KONGSBERG

KONGSBERG NORCONTROL IT AS

C-Scope - the World's most advanced Vessel Traffic Service (VTS) System features:

- Service-oriented architecture
- Geographical-information-system based Operator Client
- Open standards: ODBC, WMS (OGC), XML, TCP/IP, etc
- 2D and 3D views
- Warning calculations in 2D and 3D
- Geo-referenced maps, charts and imagery: S-57, S-63, MIF, ADRG, TIFF, JPEG, DTED, MrSid, etc
- Dynamic risk assessment
- High quality radar video
- Centralised tracking
- Intelligent sensor fusion
- Above- and below-water sensors
- Radar/radio coverage analysis
- Drift models for search and rescue/oil spill
- Meteorological and oceanographic data
- CPA, TCPA and Interception tool

WORLD CLASS – through people, technology and dedication

Kongsberg Norcontrol IT

P.O. Box 1024

NO-3194 Horten, Norway

E-mail: knc.webmaster@kongsberg.com

Fax.: +47 33 04 57 35

Telephone: +47 33 08 48 00

www.kongsberg.com

Zandvliegje veroorzaakt leishmaniasis

VERSLAG VAN HET ZOMERCONGRES TE ISTANBUL

Tijdens het CIOMR congres nemen de wetenschappelijke voordrachten en discussies het leeuwendeel van het programma tot zich. Dit jaar was het wetenschappelijk programma goed voor zelfs 21 CME (Continuing Medical Education) punten. Van het CIOMR congres worden dus 21 volle uren door de European Accreditation Council for Continuing Medical Education (EACCME) als volwaardige invulling van de nascholingsplicht voor medici en paramedici gewaardeerd. De Amerikaanse autoriteit voor medische nascholing nemen de CIOMR CME punten over. Het CIOMR congres is één van de weinige congressen, die een breed pakket van militaire geneeskunde omhelst. Vandaar dat er ook steeds meer belangstelling komt van beroepscollega's om deel te nemen aan het wetenschappelijke programma van het CIOMR congres.

Een belangrijk onderwerp bij het zomercongres was dit jaar is leishmaniasis, waar meerdere sprekers een voordracht over gaven. Het is een lastig te genezen infectieziekte, die het zandvliegje van geïnfecteerde woestijnratjes overbrengt naar de mens. De ziekte komt in Afghanistan veel voor en er zijn helaas al tientallen Nederlandse collega's bekend met cutane leishmaniasis, een ziekte die vervelende open wonden op de huid geeft. De ziekteverwekkende parasiet verstopt zich in bepaalde lichaamscellen (macrofagen) en daardoor is de ziekte lastig te genezen.

Tot voor kort werd er nog weinig onderzoek gedaan naar leishmaniasis. De ziekte kwam voornamelijk voor in de armere delen van de wereld, zoals in Afghanistan. Dat is geen stimulans voor de commerciële farmaceutische industrie om nieuwe therapieën te ontwikkelen. De Franse en Amerikaanse militaire medische onderzoeksinstituten hebben de handen ineen geslagen en hebben een nieuwe therapie voor leishmaniasis ontwikkeld, die met de nieuwste klinische gegevens tijdens het CIOMR congres werd gepresenteerd. Het preparaat is nog niet toegelaten voor gebruik, maar de resultaten bij hiermee experimenteel behandelde leishmaniasis patiënten ziet er veelbelovend uit. Voorkomen van een infectie blijft natuurlijk beter. De Duitse Marine overste-arts Hofmeister gaf aan dat zij veel geleerd hadden over de bedreiging door de zandvliegjes van de Nederlandse aanwezigheid. Daarom is voor de bouw van het Duitse kamp in Noord Afghanistan de bovenlaag van de grond eerst afgegraven en volgestort met grof gebroken steen. De in de woestijnbodem holen gravende rhombomys optimus

(gerbils; woestijnratjes) zijn daardoor verdreven. Deze beestjes dragen de parasiet bij zich, die vervolgens door de zandvlieg aan de mens wordt overgedragen. Om te voorkomen dat de zandvlieg in het kamp komt, is er een 2,2 meter hoge gemetselde stenen muur om het Duitse kamp gebouwd. Het blijkt namelijk dat de zandvlieg niet hoger kan vliegen dan 1,4 meter en zodoende komen ze niet in het kamp. Na deze maatregelen heeft er zich bij de Duitse militairen in Afghanistan ook geen enkele casus van leishmaniasis meer voorgedaan.

Dat militair medisch interessant onderzoek internationaal is, liet ook een Nederlandse bijdrage zien, waarbij de voordelen van het in de huid brengen van geneesmiddelen werd getoond. Met een tatoeage machine werden deeltjes in de huid gestanst (getatoeëerd), die langzaam een actieve stof afgaven. Ook vaccinatie lijkt met deze inbrengtechniek sneller en effectiever te gaan dan met de klassieke injectie in een spierbundel.

Andere voordrachten gingen onder meer over bijzondere ziekten, waarmee militaire artsen in inzetgebieden geconfronteerd kunnen worden, over de opleiding van (para)medici voor het Franse leger, neurochirurgie en de geestelijke gezondheid. Zeer leerzame voordrachten, waarbij ondermeer het omgaan met stress in inzetgebieden werd besproken.

Het eerste dagdeel werd gevuld door medische officieren van het gastland. Dertien sprekers gaven in deze ochtendsessie een duidelijk beeld van de Turkse militaire medische geneeskunde. Uiteraard zijn er veel ervaringen uitgewisseld vanuit de inzet in Afghanistan, waar het Turkse leger ook een medische unit heeft.

Het waren lange, maar ook zeer leerzame dagen. De voordrachten komen op de website van CIOMR (www.ciomr.org), waar ook al de wetenschappelijke thema's van de komende congressen te vinden zijn. De Turkse organisatie had de abstracts van de voordrachten in een boekje uitgegeven, waarin ook de adressen en bereikbaarheid van de auteurs vermeld zijn. Zo blijft er ook na het congres onderling contact over verdere ontwikkelingen of het krijgen van antwoorden op vragen binnen de militaire geneeskunde. E-mail en telefonisch contact is echter niet alles, want iedereen ziet er toch naar uit om elkaar bij het komende CIOMR congres weer te zien.

Stef Stienstra
KLTZ

Artikel door Kol-arts Walter Henny

Waarom werd je reservist? Voor 1993 (opschorten van de opkomstplicht) omdat je na de "eerste oefening" (overigens ca 4 op iedere 10 "jongemannen") dat als een wettelijke verplichting had: korporaals en soldaten tot het 35e jaar, sergeants tot het 40ste en officieren tot het 45ste. Zo simpel was dat.

Na 1993 kwam de zaak anders te liggen. Eerst een aanzienlijk aantal jaren stilte, waarin de organisatie zich vooral bezig hield met de eigen reductie, er tevens van uitgaande dat de Krijgsmacht het geheel zonder reservisten zou kunnen stellen; daarna regelmatig herhaalde enquetes onder het reservepersoneel over wie mogelijk geïnteresseerd was bij Defensie betrokken te blijven; enquetes waar overigens niets mee leek te worden gedaan; en uiteindelijk, enkele jaren geleden, de aanzetten tot een werkelijk reservistenbeleid.

Zoals bekend heeft de organisatie ervaren het niet geheel zonder reservisten te kunnen doen: er zijn functies waarin Defensie niet met beroepspersoneel kan voorzien: te gespecialiseerd, allen incidenteel ingezet, te weinig onderdeel van het primaire proces.

Inmiddels heeft de vrijwillige reservist de intrede gedaan, en het reservistenbestand bestaat nu uit vogels met een verschillende herkomst: overblijvers vanuit de dienstplichttijd, voormalige beroeps, "spijkerbroeken". Voor alle categorieën geldt overigens de vrijwilligheid (die trouwens niet vrijblijvend is).

Een wezenlijke zaak is altijd geweest hoe invulling aan het reservist-zijn kon worden gegeven. In de dienstplichttijd was dat bij het Dienstvak van de Geneeskundige Diensten betrekkelijk simpel: artsen deden de eerste oefening en kwamen daarna in functie bij een reserve onderdeel, en geneeskundige troepers idem; jammer genoeg waren die meestal na het afzwaaien in een heel ander beroep terecht gekomen en daardoor in hun reserve functie maar betrekkelijk inzetbaar. Een andere categorie kwam in het geheel niet in beeld: de mensen die na de eerste oefening een opleiding tot verpleegkundige, laborant, OK assistent hadden gevolgd: die stonden nog altijd onder het oorspronkelijke functiecodenummer in de kaartenbak en werden ook in die functie voor herhalingsoefeningen opgeroepen. Kortom: maar al te vaak waren reservisten door hun latere beroepskeuze niet echt meer in staat een geneeskundige functie te vervullen, terwijl tegelijkertijd dikwijls expertise ongebruikt bleef, omdat die expertise bij de organisatie niet bekend was.

Tegenwoordig ligt dat vele malen beter: de medische reservist solliciteert op functie; het werk als reservist ligt rechtstreeks in het verlengde van de burgerfunctie.

Invulling geven aan het reservist-zijn heeft met name voor het geneeskundig personeel nog een heel ander aspect. In de tijd van de dienstplicht bemerkte menigeen dat de kwaliteit van de geplande geneeskundige verzorging in oorlogstijd ("de grote aanval uit het Oosten") zeer te wensen overliet, om het maar eens zachtjes te zeggen. Het materiaal dateerde van kort na de 2e wereldoorlog en de doctrine liep achter bij wat civiel inmiddels te doen gebruikelijk was geworden. Oorzaken? Ongetwij-

feld complex: één van de redenen was dat Nederland, afgezien van de inzet in Libanon, eigenlijk na Nieuw Guinea (begin 60-er jaren) niet meer bij gevechtshandelingen betrokken was geweest; weinig "voeding vanuit ervaring" dus. Mogelijk speelde ook mee dat de Krijgsmacht in de tijd van de Parijse Revolutie (1968) en het Maagdenhuis "maatschappelijk niet goed lag" en dat mede daardoor "voeding vanuit de civiele wereld" nauwelijks plaatsvond. En van de weeromstuit bestond er bij beroepsmilitairen soms "enige weerstand" tegenover de burgerwereld; kortom geen klimaat waarin informatie uitwisseling makkelijk plaats vond. Verbetering was zonder enige twijfel hard nodig.

Buitengewoon jammer: idealiter levert de partij met de meeste ervaring kennis en vaardigheid aan de andere partij, bij wie de ontwikkelingen wat minder snel lopen.

Soms is de civiele wereld de plek waar de ontwikkelingen het snelste gaan, soms is dat de militaire organisatie. Enkele voorbeelden: in de tweede helft van de vorige eeuw nam de industrialisatie grote vormen aan, verdubbelde het aantal voertuigen iedere paar jaar en werd de maatschappij aanzienlijk gewelddadiger. In die tijd begon civiel zich een gesystematiseerde vorm van gewondenzorg af te tekenen en werden nieuwe medische en chirurgische technieken en hulpmiddelen ontwikkeld; zaken die, zoals gezegd, althans in Nederland de militaire geneeskunde niet of nauwelijks bereikten. Tegenwoordig neemt het aantal doden en gewonden in het verkeer en op het werk sterk af en wordt immense ervaring juist in de militair geneeskundige wereld opgedaan (Irak, Afghanistan). Opmerkelijk is dat die ervaringen binnen de kortste keren wel hun invloed in de civiele arena laten gelden; er is inmiddels sprake van werkelijk tweerichtingsverkeer.

Over de veranderingen in organisatie, werkwijze, uitrusting, opleiding en training bij de Nederlandse militairgeneeskundige diensten wordt elders in dit blad gerapporteerd; er is daar sprake van een immense verbetering. Ook het "klimaat" is niet meer te vergelijken: de organisatie weet dat veel van de benodigde kennis en kunde in de civiele maatschappij moet worden gezocht, en doet dat ook; omgekeerd is de acceptatie van het militair geneeskundige bedrijf een normale zaak geworden. Er zijn geen problemen met de werving en een aanzienlijke deel van de specialistische zorg bij uitzending wordt geleverd door teams van vrijwillige reservisten.

De medische reservist kan tegenwoordig de rol vervullen waar die bij uitstek voor geschikt is: die van trait d'union tussen de civiele en de militaire geneeskundige wereld; die reservist draagt aan wat in de civiele wereld is geleerd en draagt dat uit in het militair geneeskundige systeem; die reservist neemt de militair geneeskundige ervaringen mee naar huis en incorporeert die, waar toepasbaar, in de civiele praktijk.

In Nederland is de vrijwillige medische reservist betrokken of als lid van een "civiel" specialistisch team dat kan worden uitgezonden, of als RSD (reservist specifieke deskundigheden) bij 400 Gnk Bat. De RSDn verzorgen voorafgaande aan uitzending een groot deel van de opleiding en training van de algemeen militair artsen (AMA), de algemeen militair verpleegkundigen (AMV) en het hulppersoneel.

Daarnaast is Nederland een van de weinige landen waar een geformaliseerd overleg over medisch inhoudelijke zaken bestaat tussen beroepscollega's en reservisten.

Ook internationaal treden reservisten op als de al eerder genoemde *trait-d'union*. Een van de hoofdtaken van de *Confederation Interalliee des Officiers Medicaux de Reserve* is de uitwisseling van informatie (deels civiel, deels militair geneeskundig), die dan mee naar huis wordt genomen en daar onder de aandacht van de militair geneeskundige autoriteiten wordt gebracht. Over CIOMR en m.n. het wetenschappelijk programma en de rol daarbij van Nederlandse reservisten wordt elders in dit blad gerapporteerd.

Evenzo propageert CIOMR de noodzaak van grondige en moderne ZHKH training (zelfhulp/kameradenhulp) voor alle NATO militairen, o.m. door het organiseren van competities en het uitgeven van Manuals. Sinds een aantal jaren is CIOMR in een adviserende rol betrokken bij het werk van COMEDS, het Committee of Chiefs of (NATO) Medical Services. Opnieuw een mogelijk voor het leveren van input vanuit de civiele hoek, ten behoeve van de beroepscollega's van de Militair Geneeskundige Diensten.

Kortom: tegenwoordig geldt (in ieder geval voor Nederland): Civiele geneeskunde en militaire geneeskunde: tweerichtingsverkeer, met de reservist op het kruispunt !

CIOMR OVER DE GRENZEN, GRENsverleggend

Een aantal medisch reservisten van de Kring Mathijssen van de KVNRO neemt regelmatig deel aan de activiteiten van de het CIOMR (Confederation Interalliee des Officiers Medicaux de Reserve van de NAVO landen). Behalve reserveofficieren de NAVO landen zijn er reserveofficieren met medische deskundigheid van meer landen aangesloten bij het CIOMR, zoals Zuid-Afrika, Zwitserland, Australië en er zijn deelnemers uit de vele Pfp-landen ('partnership for peace') van de NAVO. Het CIOMR organiseert 's winters op het NAVO hoofdkwartier in Brussel en in de zomer in één van de partnerlanden een congres, waarbij reserveofficieren waardevolle kennis en ervaring onderling uitwisselen. Het eerstvolgende zomercongres vindt in Sofia, Bulgarije plaats.

Bij deze congressen en de daaruit voortvloeiende persoonlijke onderlinge contacten binnen het CIOMR, wisselt men typisch militair medische kennis uit, die men civiel nooit zou krijgen. Ook bij de voor Amerikaanse militair artsen belangrijke

en ook zeer grote AMSUS (Association of Military Surgeons of the United States) –conferentie, die dit jaar van 9 tot 14 november in San Antonio heeft plaatsgevonden, organiseert de Amerikaanse nationale CIOMR-organisatie een dag met wetenschappelijke voordrachten. Bij het AMSUS congres zijn militairen vanuit andere landen uitgenodigd en zo'n vijftien Nederlanders waren aanwezig, waaronder ook reservisten. Niet alleen aanwezig, maar ook actief deelnemend in het programma. In het Amerikaanse programma waren liefst tien Nederlandse bijdragen. Onze beroeps collega's hadden zelfs op de woensdagochtend een puur Nederlandse sessie binnen het AMSUS programma en in het CIOMR programma waren twee Nederlandse voordrachten. Hiervan één over een snelle vaccinatietechniek, waarbij het vaccin sneller effect heeft doordat het met een tatoeëer-achtige methode in de huid wordt gebracht. De andere presentatie ging over het gebruik van biotechnologisch geproduceerde menselijke antilichamen ter verdediging tegen biologische bedreigingen, zoals die bij een bioterroristische aanslag zijn te verwachten.

IDEË

Het zijn de opmerkelijke en verrassende bevindingen, die eigenlijk alleen maar van militair medisch belang zijn, die de unieke en belangrijke meerwaarde geven aan de CIOMR wetenschappelijke bijeenkomsten. Om dit met een voorbeeld duidelijk te malen, bespreek ik een voordracht van de Duitse KTZ (R) Stephan Hofmeister over het voorkomen van leishmaniasis bij in Afghanistan ingezette Duitse troepen.

In Afghanistan komt cutane leishmaniasis voor en liefst 158 van de 881 Nederlandse militairen, die in 2005 in Masar-e-Sharif in Noord Afghanistan hebben gediend, hebben hiervan

Defensie Kampioenschap Kaartlezen 2009

MCAM

De Militaire Commissie voor Automobiel- en Motorwedstrijden organiseert een

KAARTLEES OEFENRIT

op 25 april 2009 voor beginners en gevorderden.

Om de vaardigheid
in het kaartlezen
bij te houden
of te verbeteren

START EN FINISH:

Lkol Tonnetkazerne
Eperweg 141
8084 HE 't HARDE

MELDEN:

Zaterdag 25 april 2009
tussen 08:15 en 09:00 uur

INSCHRIJVING EN INLICHTINGEN OP:
www.mcam.info

Of, alleen op maandag en dinsdag via:

Staf DVVO / MCAM
T.a.v. mevr. A. Balm-de Pruis
MPC 53 P
Postbus 109
3769 ZJ Soesterberg

Tel. (MDTN) : 497-8661
Fax : 497-8620
Tel. (PTT) : 0346-338661
Fax : 0346-338620

Email : a.balm.d.pruis@mindef.nl
Intranet : KL->Services->Verenigingen
Internet : www.mcam.info

HET VOLGENDE IS EVENEENS VAN BELANG:

Het rijden van deze rit wordt aangemerkt als dienst.
De reiskosten van de standplaats naar de startplaats
(v.v.) worden vergoed.
De voeding wordt van rijkswege verstrekt.

Deze rit telt, samen met de 18-uursrit 2009, mee
voor het
Defensie Kampioenschap Kaartlezen 2009.

www.mcam.info

last gekregen. Dat is procentueel meer dan bij de lokale Afghaanse bevolking. Cutane leishmaniasis is een huidziekte, waarbij zwerende open wonden ontstaan door parasieten, die via het zandvliegje in de huid terecht komen. De bovenstaande getallen betreffen een periode van zes maanden, waarvan de gegevens verzameld zijn. Het aantal zieken is groot, zeker als men weet dat de huidinfectie lang kan aanhouden en dat het moeilijk geneest, doordat de parasiet zich in dezelfde cel verstopt als de cel, de macrofaag, die normaal de vreemde indringers in de huid onschadelijk maakt.

MARINE LOGICA

De Duitse militairen, die het kamp in Masar-e-Sharif van de Nederlanders hebben overgenomen, hadden een reserve marineofficier in hun staf voor de medische planning binnen het kamp. Toen de toen nog KLTZ Hofmeister van het probleem hoorde, bedacht hij gelijk een plan om het zandvliegje, de overbrenger van de leishmaniasis, buiten het kamp te houden. Een marineschip blijft ver uit de kust, zodat de malariavlieg niet aan boord kan komen.

GEEN HOOGVLIAGER

De weg van de parasiet, die de huidziekte veroorzaakt, gaat via de gerbil (*Rhombomys opimus*; een woestijnrat die in holen in de woestijn leeft) naar het zandvliegje en vervolgens naar de mens. De gerbil kan men uit het kamp weren, door dit op een dikke laag gebroken rotsstenen te bouwen. Zo was de eerste reconstructie van het kamp in Masar-e-Sharif en vervolgens werd er een dichte muur van zo'n tweeënhalve meter hoog rondom het kamp gemetseld. Waarom? Wel, het blijkt dat het zandvliegje (*Phlebotomus*, die de parasiet van gerbil naar de mens overbrengt) niet hoger dan zo'n 1,4 meter kan vliegen. Door de hoge en dichte muur kan het vliegje niet het kamp invliegen en mensen besmetten.

VOOR DE ZANDVLIEG ONNEEMBARE MUUR

Een dure oplossing, want alleen al de operatie om het onder het kamp een dikke laag van gebroken rotsbrokken aan te brengen om de gerbil weg te houden kostte zo'n twee miljoen Euro. Een investering, die zich terugverdiende, want na het bouwen van de muur bleek er in het kamp in Masar-e-Sharif jaarlijks slechts één leishmaniasis geval voor te komen. Uiteraard wordt die besmetting toegeschreven als opgelopen buiten het kamp en dat is niet ondenkbaar. Zonder de genomen maatregelen zouden zo'n 20% van de soldaten leishmaniasis opgelopen hebben en nu vrijwel niemand. Dat was voor het Duitse Ministerie van Defensie de investering waard, want de

geïnfecteerde patiënten zouden uit het gebied gehaald moeten worden voor therapie in Duitsland en zouden daarvoor weer vervangers naar Afghanistan moeten afreizen.

SAMENWERKING

Dit is een voorbeeld van de vele leerzame voordrachten tijdens CIOMR congressen. Deze en andere voordrachten leidden tot vruchtbare internationale samenwerking. Zo gaf de Amerikaanse bgen (R) Jerry Griffen een presentatie over een programma om het voor uitzenden van militairen een deel van hun witte bloedcellen uit het bloed, verkregen door een normale bloeddonatie, diepgevroren te bewaren. Bij ernstig letsel geeft men de gewonde militair zijn eigen witte bloedcellen terug en dat bevordert snel herstel. Deze presentatie leidde gelijk tot een vruchtbare discussie met een Franse collega, die in zijn burgerleven een nieuwe kankertherapie ontwikkelt op basis van de natuurlijke activiteiten van de witte bloedcel.

Zelf heb ik dankzij CIOMR een goede samenwerking opgebouwd met Maj (R) Prof. Jens Teifke, civiel werkzaam op het Friedrich Loeffler Instituut, het Duitse Instituut voor Diergezondheid op het Eiland Riems, waar zeer besmettelijke ziekten worden onderzocht en de vaccinatie daartegen.

Zo ontstaan samenwerkingverbanden, die Defensie ten goede komen. Via haar reservisten krijgt Defensie zodoende zowel voor haar nationale als internationale operaties een waardevol netwerk om militair goed inpasbare oplossingen te vinden voor de uitdagingen, waar Defensie tegenwoordig voor staat.

Stef Stienstra

De (medisch) reservisten speciale diensten van 400 geneeskundig bataljon staan aangetreden.

KVNRO ORGANISEERT SYMPOSIUM OVER CRISIS- EN RAMPENBESTRIJDING

(Dit artikel verscheen eerder in het Periodiek Bericht van de vereniging Mars & Mercurius. Het is geschreven op persoonlijke titel van de schrijvers en de meningen en beschouwingen hoeven derhalve niet noodzakelijkerwijs de mening van de KVNRO weer te geven.)

Marc Daverveldt – als Majoor geplaatst in de functie Off OPN AC RMC-W, algemeen secretaris KVNRO

Daan Speetjens – als Luitenant-kolonel geplaatst in de functie van H-Dplg AC RMC-W,

Op 26 november j.l. organiseerde het KVNRO Platform Rampen en Crisisbeheersing (KPRC) van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren (KVNRO) het symposium “Civiel-militaire Samenwerking bij Rampen en Crises en de meerwaarde van de reservist” plaats in het Casino te Soesterberg. Geconstateerd moet worden dat het interessante programma, bezet met sprekers van een uitstekend niveau (waarover straks meer), de limiet van 250 deelnemers een moeiteloos haalbare maakte. De zaal zat (bom)vol!

ACHTERGROND

Sinds enige jaren is er sprake van een grotere aanwezigheid van Defensie in het crisis- en rampenbestrijdingsveld op Nederlands territorium. Via CMBA, CMBA-2 en nu ICMS is Defensie van een vangnet naar een structurele veiligheidspartner van de traditionele rampenbestrijders Politie, Brandweer en GHOR gegroeid. Dat het niet bij het ter beschikking stellen van capaciteiten en sluiten van overeenkomsten blijft mag blijken uit het feit dat Defensie een aanzienlijk contingent aan beroepsfuncties heeft vrijgemaakt om hier invulling aan te geven – we doelen hiermee op het Bureau Nationale Operaties binnen de Secties Operatiën van de Regionale Militaire Commando's (RMC), van waaruit de Officieren Veiligheidsregio (OVR) naar de vijftienvijf veiligheidsregio's worden uitgezonden. Het voortzettingsvermogen van de OVR'n wordt gevormd door reservisten OVR (luitenant-kolonels en majoors, en sinds kort een aantal kapiteins). Daarnaast beschikt elk RMC over acht volledige dienstploegen die in staat zijn om gedurende zes weken continue operationele aansturing te leveren. Een dienstploeg bestaat uit een hoofd (luitenant-kolonel), twee officieren (majoors) en twee onderofficieren (adjudanten).

Zonder overdrijving kan gesteld worden dat Defensie haar structurele invulling van het partnerschap van de civiele diensten alleen kan invullen als er een substantieel beroep wordt gedaan op reservisten. Dat is niet alleen een vraag van capaciteit, maar ook van kennis en flexibiliteit en het zorgdragen voor voldoende operationeel vermogen van de krijgsmacht in een nare situatie.

Het voert binnen het kader van dit artikel te ver om in te gaan op hoe de rol van Defensie bij crises en rampen precies in elkaar zit (dat bewaren we maar tot een volgende keer, want ook dat ontwikkelt zich snel), en we beperken ons tot een verslag van het symposium van 26 november.

OPENING

Voorzitter Lkol Willem Verheijen van de KVNRO (Hoofd Dienstploeg in het Actiecentrum RMC-W) opende het symposium met een referaat over de doelstellingen van de KVNRO en hoe dit in het recente verleden vorm is gegeven en in de nabije toekomst zal worden ingevuld. Opvallend daarin was zijn melding dat de Civilian Skills Database binnen enkele maanden on line moet zijn. Deze database moet de leden van KVNRO, maar ook anderen, in staat stellen om aan Defensie kenbaar te maken over welke kennis en ervaring men individueel beschikt en wat de beschikbaarheid voor Defensie is – daarmee ontstaat voor Defensie een brug tussen behoefte en inzet als er specifieke vaardigheden gevraagd worden. Ofschon spreker het kort zou houden (hem waren vijf minuten toegemeten) duurde zijn verhaal toch wat langer – de inhoud was interessant genoeg om deze inbreuk op een strak gepland programma acceptabel te maken.

KOL GERARD LETTINGA, DAGVOORZITTER

Lettinga (Lid van de regio-overstijgende LSO-pool van Staf Commando Landstrijdkrachten (CLAS)) trad op als dagvoorzitter. Hij combineert een civiele werkkring in het crisis- en rampenbestrijdingsveld bij het Nederlands Instituut

Fysieke Veiligheid (NIFV) met een functie als reservist op hetzelfde gebied – een prachtig voorbeeld van relevante civiele skills voor militair gebruik. Hij ging in op de geschiedenis van de reservist in relatie tot crisis- en rampenbestrijding. Hij stond onder andere stil bij de conclusies die de toenmalig Nationaal Territoriaal Commandant (NTC), Bgen Termont, trok toen hij zich gewaar werd van de steeds zwaarder wordende rol die Defensie begon te krijgen in crisis- en rampenbestrijding en dan vooral voor de gevolgen die dit voor zijn staf zou kunnen gaan krijgen. De NTC heeft er toen vrij snel voor gekozen capaciteit te scheppen door een pool van reservisten op te zetten om zijn staf het vereiste voortzettingsvermogen te geven zonder de organieke sterkte op dagelijkse basis drastisch uit te hoeven breiden. Dit was een onmogelijkheid in een periode waarin Den Haag met de kaasschaaf zwaait om dikke plakken vredesdividend te incasseren. Lettinga legde vervolgens uit hoe Defensie zich als het ware van nature in het civiele veld heeft laten vloeien om daar een positie in te nemen die steeds belangrijker wordt. Voorbeelden van die ontwikkeling zijn bijvoorbeeld de toenemende inschakeling bij het ondersteunen en beveiligen van grote evenementen, maar nog meer de inzet van Defensie en haar expertise bij acute situaties zoals de stroomstoring in de Bommelerwaard eerder dit jaar. Het laatste voorval was weliswaar ook veroorzaakt door Defensie, maar hier werd de gekweekte badwill adequaat en soms overmatig gecompenseerd door goodwill (een van de auteurs van dit artikel houdt kantoor in dat gebied en heeft er dus ook last van gehad). Lettinga onderstreepte nog eens (en misschien zelfs ten overvloede) dat de civiele crisis- en rampenbestrijding feitelijk niet meer kan functioneren zonder de ondersteuning door Defensie. Deze ondersteuning overstijgt het leveren van pure mankracht ruimschoots, omdat Defensie beschikt over middelen van een karakter en in een hoeveelheid die civiel gewoon niet beschikbaar is, laat staan in een korte tijd. De nationale rampenoefening Waterproef begin november heeft bewezen

dat Defensie onontbeerlijk is als grootschalig moet worden opgetreden, waarbij het accent voor Defensie vooral kwam te liggen op het bereiken van een beoogd effect en steeds minder op het leveren van mensen en materieel.

MR. MARCEL VAN ECK, MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN (BZK)

Het Ministerie van BZK heeft, als leidend ministerie bij crises en rampen, in de afgelopen jaren geleerd dat er eigenlijk maar één manier is om er het hoofd aan te bieden: zo militair als mogelijk.

Daarmee wordt bedoeld dat het er niet om gaat een dergelijke situatie over te laten aan Defensie, maar dat de aansturing van de crisis- en rampenbestrijding op basis van militaire principes en inzichten georganiseerd moet worden. Dan wordt er met name gedoeld op gecentraliseerde commandovoering op basis van benaderingen zoals Beoordelen Van de Toestand (BVT) en het Operationeel Besluitvormingsproces (OBP), hiërarchieke inrichting van de rampenbestrijdingsorganisatie (die per definitie uit bouwstenen en per ramp specifiek wordt samengesteld) en een sterke nadruk op coördinatie en communicatie. Minister Ter Horst heeft naar aanleiding van Waterproef nogmaals uitgesproken dat dit de ontwikkelingsrichting voor de nabije toekomst moet zijn. Van Eck gaf verder aan dat de ontwikkelingen tussen de diverse betrokken departementen snel gaan. Hij stipte met name het zogenaamde doorzettingsvermogen aan, ofwel de bevoegdheid van een specifieke minister om in een situatie zijn besluiten dwingend op te leggen aan de andere departementen. Deze bevoegdheid berust inmiddels bij de Minister van Justitie. Dat is het gevolg van de trends in crises en rampen; steeds vaker is er sprake van inbreuken op de rechtsorde als trigger voor rampen, afgezien van de (natuur)rampen met het karakter dat zo treffend door een collega-reservist werd omschreven als “acts of God”.

Aardig was de anekdote die Van Eck vertelde over de oefening Waterproef. Een niet nader aan te wijzen autoriteit (maar wel heel hoog) was van mening dat “De Nederlandse Crisisbeheersing thans krankzinnig is georganiseerd”. Ook wist Van Eck te melden dat op basis van onderzoek blijkt dat meer dan 93 procent van de Nederlandse bevolking erkent dat de derde hoofdtaak van Defensie van vitaal belang is voor de Nederlandse samenleving. Het doet ons deugd te constateren dat de uitvoering van deze derde hoofdtaak de facto bestaat bij de gratie van het hebben van een reserve component in onze krijgsmacht. We kunnen gerust vaststellen dat deze component de politiek minst omstreden is.

PROF. DR. ROB DE WIJK, DIRECTEUR VAN HET THE HAGUE CENTRE OF STRATEGIC STUDIES

De Wijk gaf in zijn verhaal een mooi exploit van recente nationale rampen en crises en plaatste die vervolgens in een internationale en geopolitieke context. De Wijk was zo'n twintig jaar geleden Hoofd Bureau Conceptuele Zaken bij de toenmalige Defensiestaf en hij brak dan ook nadrukkelijk een lans voor de militaire focus op methoden zoals Beoordeling Van de Toestand (BVT) en de effectiviteit van het Operationeel Besluitvormingsproces (OBP). Hij stelde vrij nadrukkelijk dat de operationele gerichtheid van militairen een wezenlijke en vooral positieve bijdrage levert aan de snelheid waarmee de Nederlandse overheden en samenleving kunnen reageren op de inbreuken op het leven van alledag. Hij gaf tevens een interessante inkijk op de verschuiving van machtsevenwicht in de wereld ten koste van

“het Westen” en dan in het bijzonder de EU. Uit zijn woorden viel ondubbelzinnig op te maken dat het ontbreken van enige serieuze militaire capaciteit van EU deze in geopolitieke zin de das om doet. Deze verschuiving vindt plaats ten gunste van Azië in het algemeen en China in het bijzonder. In dat opzicht is zijn boek “Supermacht Europa” het lezen waard (u kunt het voor een grijpstuiver bij de De Slegte bekomen). Dit verschuivende machtsevenwicht kan volgens De Wijk alleen gemitigeerd worden als Europa fundamenteel gaat kiezen voor een status als supermacht en in dat opzicht de (militaire) daad bij het politieke woord voegt.

Inmiddels loopt er een campagne richting het Nederlandse publiek inzake de voorbereiding op rampen en crises. De Wijk keurt de onderliggende benadering (zelfredzaamheid als uitgangspunt) nogal ostentatief af. Hij is van mening dat je dit ten eerste niet mag verlangen in de staatkundige en maatschappelijke ordening van vandaag en dat dit feitelijk een zwakke bod vormt in relatie tot wat de burger aan verwachtingen koestert van zijn “overheid”. Ons viel op dat hij verzuimde te refereren aan de geschiedenis van de Burger Bescherming (BB), die zo treffend door Bart van der Boom in zijn studie “Atoomgevaar? Dan zeker BB” is beschreven. Het lijkt erop dat de overheid, geplaagd door haast en door de noodzaak om op korte termijn het Nederlandse publiek bewust te maken van de risico's die we lopen, wederom kiest voor een benadering die zich beperkt tot een publiekscampagne en het credo “als u zichzelf niet redt, dan doet niemand het”. Hiermee dreigt feitelijk de geschiedenis van de BB zoals we die nu kennen zich te gaan herhalen.

JAN LONINK, BURGEMEESTER GEMEENTE TERNEUZEN EN VOORZITTER VEILIGHEIDSGEGEBIED ZEELAND

Jan Lonink verkeert in de bijzondere positie dat hij burgemeester is van een gemeente met veel chemische industrie en dat hij voorzitter is van de geografisch grootste veiligheidsregio (VR) van Nederland. Hij gaf een unieke inkijk in de samenwerking tussen veiligheidsregio's en hun afstemmingsproblematiek, maar ook in de specifieke problematiek in een geografisch uitgestrekt en relatief dunbevolkte grensprovincie en –stad.

Uit het verhaal van Lonink spreekt nadrukkelijk waardering voor Defensie en de inschatting dat Defensie met haar capaciteiten een zodanige partner is dat er moeilijk een equivalent te vinden zal zijn. Verder maakte Lonink duidelijk dat hij jaarlijks een keer of vijfentwintig in een Regionaal Operationeel Team zit en dan te maken heeft met veelheid aan voorvallen, zodat er binnen dit ROT een zekere toename van het op elkaar ingespeeld zijn ontstaat. Op departementaal niveau komt de equivalent van dit ROT misschien een keer of twee per jaar bij elkaar, zodat op gebied van “elkaar kennen” zeker enige twijfels op zijn plaats zijn. Hét gebeurt dus in de VR en veel minder op de niveau's daaroven.

Lonink maakte verder duidelijk dat in de crises- en rampenbestrijding, en zeker nu de nieuwe Wet op de Veiligheidsregio in aantocht is, er een probleem dreigt te ontstaan met het provinciale niveau – de CdK heeft in de nieuwe wet geen enkele formele positie. De burgemeesters zijn verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid en beschikken daartoe via het korpsbeheer over de Politie en haar hulpdiensten. Via de VR communiceren gemeenten direct met Den Haag. Provincies met hun territoriaal-bestuurlijke oriëntatie worden overgeslagen en daarmee feitelijk veronachtzaamd, ofschoon ook zij middelen en vooral

verantwoordelijkheden hebben. De provincie verdient dus een duidelijk omschreven plaats in dit gebouw.

Na een uitstekend verzorgd buffet met de bekende, maar daarom niet minder gewaardeerde "blauwe hap" nam eenieder plaats voor het tweede deel van het symposium.

DON BERGHUIS, DIRECTEUR VEILIGHEIDSGEBIED ROTTERDAM-RIJNMOND

Berghuis verhaalt in zijn presentatie op een onderhoudende wijze over de ervaringen die in de Regio Rotterdam-Rijnmond in de laatste jaren zijn opgedaan met het werken naar het model van de veiligheidsregio's. Hierbij haalt hij voorbeelden aan van de problemen die werden onderkend in de oefeningen Voyager en Waterproef. Voor hem, als voormalig brandweerman, maar inmiddels omgekat naar de civiele variant van het militaire "paars", staat als een paal boven water dat de vele organisaties die samen de netwerkorganisatie "Veiligheidsregio" vormen, alleen tot een effectieve samenwerking komen als het geheel op een militaire leest wordt geschoeid. Hierbij waarschuwt hij uitdrukkelijk voor het militariseren van de organisatie, maar het overnemen van de sterke punten zijn randvoorwaardelijk om op termijn te komen tot een efficiënte en effectieve werking van de veiligheidsregio's. Uit zijn visie blijkt dat Rotterdam-Rijnmond op dit moment een voortrekkersrol kan en wil spelen over de wijze waarop het huidige wetsvoorstel in andere regio's moet worden geïmplementeerd. Overigens willen de auteurs wel uitdrukkelijk stellen dat er waarschijnlijk meer wegen naar Rome leiden, maar deze is zeker bereizenswaardig.

Berghuis heeft tijdens de oefening Waterproef leiding gegeven aan de als proef ingerichte "Landelijke Operationele Staf" (LOS). Deze LOS was in een groot kruis, bestaande uit boogtenten, ingericht op de locatie van het KPLD te Driebergen, de locatie waar ook het LOCC is gehuisvest tijdens nationale rampen en crises. Op dezelfde locatie was de Staf Grootschalige Evacuatie (SGE) geëloceerd. Deze staf was gevuld met personeel afkomstig van 101 Gevechtsondersteunings Brigade (Gevost Brig) en 1 Logistieke Brigade (Log Brig). Het totaal van deze beide staf-elementen (LOS en SGE) bleek dermate effectief dat tijdens het oefenen van het scenario waarin de dijken van Flevoland waren gebroken, en daarmee feitelijk de Veiligheidsregio aldaar effectief ophield te bestaan, deze combinatie in staat bleek de taken van de VR Flevoland in zijn geheel over te nemen en daarnaast ook op een effectieve wijze uitvoering te kunnen geven aan de aansturing van de activiteiten die nodig waren om de evacuatie vorm te geven. Als aan deze constatering het juiste gewicht wordt gegeven, kan dit voor verschillende bestuurslagen en -organen verstrekkende gevolgen hebben.

KOL DRS. TEUN BAARTMAN, CHEF STAF DIRECTIE OPERATIËN CLAS

Baartman stelt dat een van de belangrijkste conclusies van Waterproef is dat er herrie is in het huis van Thorbecke. De aloude structuur van gemeente, provincie en landelijke overheid functioneert na 170 jaar bij Rampen en Crises niet meer zoals Thorbecke het heeft bedoeld en beschreven. Baartman legt hierbij de schuld nadrukkelijk bij de Crises en Rampen zelf. Deze houden zich immers niet aan de afgesproken bestuurlijke grenzen en begaan daarmee een doodzonde. Het antwoord van bestuurlijk Nederland is dat sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw dit wordt onder-

kend en bestreden door diverse organen die niet meer in deze driedeling passen, in te stellen. Hij noemt hierbij als voorbeeld het ontstaan van het RBT en ROT, later gevolgd door de Veiligheidsregio's en nog weer later instanties als NCC, LOCC, LOS en SGE.

Daarnaast beschreef in zijn voordracht hoe hij in de loop der jaren steeds positiever is gaan denken over de inzet en betrokkenheid van reservisten. Dit heeft ook te maken met de samenstelling van de reservecomponent van de krijgsmacht. Bestond deze vroeger uit ex-dienstplichtigen die hun diensttijd samenvatten met "het groen schilderen van zaken die al groen waren en invetten van materiaal dat normaal beweegt, en dat alles heel vaak", nu zijn het eigenlijk alleen nog hoog gemotiveerde en zeer positief ingestelde vrijwillige professionals. Voor hem is duidelijk dat de reservist de brug moet zijn tussen de civiele en militaire organisaties. Een effectief nationaal systeem ter voorkoming en bestrijding van Rampen en Crises is alleen mogelijk als we onderlinge cultuurverschillen accepteren en respecteren.

LKOL GERARD VAN DER THIEL, COMMANDANT KORPS NATIONALE RESERVE

De voordracht van Van der Thiel neemt een totaal andere benadering dan al zijn voorgangers. Daar waar deze allemaal binnen hun eigen expertise bestuurlijke, operationele en procesmatige uitgangspunten nemen, stelt hij de mens, zijn mensen, zijn reservisten, centraal. Hij vertelt wat deze mensen kunnen, hoe ze zijn georganiseerd en ontplooid. Hij vertelt op begeistere wijze iets over de geschiedenis van het Korps. Zijn mensen zijn experts in beveiligen en bewaken. Hij benadrukt dat zijn mensen niet meer gezien moeten worden als "handjes". Hij beklaagt zich hierbij over het onvoldoende bekend zijn van de taken en bevoegdheden van het Korps Nationale Reserve. Zijn mensen kunnen en mogen op basis van de Politiewet optreden namens de burgemeester. Niet alleen als zandzakenvullers, maar ook als handhavers van de openbare orde. Hierbij verwijst hij naar de oefening Woudenburcht, waar de volgende spreker meer over zal vertellen.

Van der Thiel vertelt niet alleen wat het Korps Nationale Reserve allemaal kan en doet, in de nationale sfeer, maar ook ter ondersteuning van de staande krijgsmacht. Hierbij noemt hij expliciet het op individuele basis uitzenden van reservisten naar bijvoorbeeld Afghanistan. En het leveren van mensen voor backfill. Zo is hij ook trots op het gegeven dat zijn bataljons voor meer dan 90% gevuld zijn. Hij is de trotse commandant van een fanfare. Dat lijkt wat vreemd, maar zoveel muziekkorpsen telt de krijgsmacht niet meer en zijn fanfare wordt bij veel gelegenheden aangewezen om te spelen, in Nederland en daarbuiten. Het is een Korps met grote meerwaarde, voor de krijgsmacht, voor de vrijwilligers en voor de BV Nederland.

Hij stelt ook wat de beperkingen van de Natres zijn. Zo zal er zeker geen eenheid Nationale Reserve compleet op uitzending gestuurd worden. Hij sluit af met de introductie van de laatste spreker van het Symposium, een van zijn officieren uit de Nationale Operatiën (Natops)

LUITENANT-KOLONEL GERRIT VAN RIJSSEN, SR OFFICIER VEILIGHEIDSGEBIED UTRECHT.

Van Rijssen sluit bij zijn introductie aan op de vorige spreker. Hierbij legt hij uit wat het seniore is aan zijn persoon. Hij heeft

recentelijk leiding gegeven aan de oefening Woudenburcht. Hierbij werd het plaatsje Woudeberg gedurende 24 uur onder militair gezag geplaatst. Doel van de oefening was, naast het oefenen van een bataljon Natres, het samenwerken met andere partners in een veiligheidsregio. Van Rijssen verhaalt vooral op een humorvolle wijze over de zaken waar hij in de loop van vele dienstjaren mee is geconfronteerd. Maar onder dit toplaagje van humor zijn serieuze lessen geleerd die hij graag met zijn toehoorders deelt. Een andere oefening waarbij hij betrokken was, was een paar jaar geleden in Woerden. Hier was een van de oefendoelstellingen het samen met de politie ontruimen van een woonwijk. Hieruit bleek dat juist de combinatie van militairen en politie voor de bevolking een signaal was dat het ernst was. Zo bleek een "probleem" een "zegen" te zijn. De lokale politiecommandant meldde onvoldoende fysieke politiecapaciteit te hebben om langs alle deuren te gaan om de bewoners een evacuatie aan te zeggen. De burgemeester besloot daarom om defensie om steun te vragen, hetgeen geleverd werd door middel van een eenheid Natres. De politiecommandant besloot gemengde teams op pad te sturen, waarbij al snel bleek dat de

militairen de boodschap sneller en effectiever konden overbrengen dan de politieagenten. De wijk werd snel en zonder veel omhaal door de bewoners vrijwillig ontruimd.

Van Rijssen concludeert dan ook dat militairen, en dan vooral Natres, soms een meerwaarde hebben. Waar het om gaat is dat we respect hebben voor elkaars kwaliteiten en sterke kanten. Maar militairen zijn erg handelingsgericht. Daarom moeten ze waken om "de boel over te nemen". Ook zij zullen nog meer moeten leren samen te werken.

¹Sinds enige tijd het de locatie het Eventementencasino – als oud-luchtmachter in een inmiddels groen uniform blijft Daan Speetjens erbij dat het alleen al op grond van traditie gewoon "Casino" heet daarmee uit.....

²We laten de "(R)" weg – sinds 1 januari 2008 bestaat er rechtspositioneel maar één soort militair: de militair. De toevoeging "reserve" in wat voor vorm dan ook is "uit de oude doos" en feitelijk onjuist - de traditie ten spijt. De "(R)" heeft overigens sinds 1-1-2008 ook geen enkele juridische status meer, als daar al ooit sprake van was.

REÜNIE 65 JAAR VROUW IN DE KL

De Vereniging Vrouwelijke Militairen Koninklijke Landmacht (VVMKL) organiseert op zaterdag 25 april 2009 in Bronbeek te Arnhem een reunie in het kader van "65 jaar vrouw in de Koninklijke Landmacht".

Vrouwelijke militairen in of buiten dienst van alle Wapens en dienstvakken KL en zij, die behoorden tot het VHK, NVKL en de MILVA kunnen deelnemen.

Een inschrijfformulier met nadere informatie kan worden aangevraagd via VVMKL@hotmail.com of het secretariaat VVMKL, Waterlelie 19, 2631 DE Nootdorp.

VIERDAAGSE 2009: DOET U MEE ?

De KVNRO vormt elk jaar samen met de AVRML het NRVK-detachement dat in de derde week van juli meedoet aan de Vierdaagse van Nijmegen.

Legering op Heumensoord, vier dagen lang het uitbundige feest rond Nijmegen meemaken: een heel aparte ervaring. Deelname in het detachement van de Nederlandse Reservisten Federatie Krijgsmacht staat open voor alle actieve reserve militairen: uit alle krijgsmachtdelen bent u welkom ongeacht rang of geslacht.

INFORMATIE EN OPGAVE BIJ:

Lkol Herman Steendam
Tel 06 54643043 of 030-2205419
E-mail: herman.steendam@ing.nl

UITREIKING BANIER O.V.W. BATALJON FRIESLAND.

ERKENNING VOOR FRIESE OVW-ERS.

Op 15 oktober 2008 ontving de Commandant van het 44ste Pantserinfanterie bataljon, lkol Tjerk Hogeveen, een herinneringsbanier uit handen van oud-leden van het Friese bataljon. Het banier moet de herinnering in stand houden aan het O.V.W. bataljon Friesland (1-9 RI). Dit bataljon bestond uit voornamelijk uit Friezen, die zich na de bevrijding in 1945 vrijwillig meldden om dienst te doen in het toenmalige Nederlands-Indië.

De meesten kwamen uit het verzet. Negen en twintig militairen van het bataljon sneuvelden in de strijd. Na drie jaar verkreeg Indonesië onafhankelijkheid. De militairen kregen thuis geen warm onthaal. Er kwam pas een tastbare vorm van waardering in de jaren tachtig. Uit handen van de Friese Commissaris van de Koningin Hans Wiegel ontving het Friese bataljon het Verzetshedenkingskruis. Dit kruis kreeg een plaatsje in het Provinciehuis te Leeuwarden.

Oud-strijders waren bang dat het in de vergetelheid zou raken. Er werd actie ondernomen om het Verzetshedenkingskruis aan het vaandel van het regiment Johan Willem Friso te mogen hechten. Dat zou betekenen dat de rol van het Friese bataljon bij officiële gebeurtenissen - zo'n vier à vijf keer per jaar - zou worden genoemd. Ook leden van de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren verleenden steun aan de pogingen de herinnering levend te houden. Maar met verwijzing naar allerlei regels kon het verzoek niet gehonoreerd worden, wat tot grote teleurstelling leidde bij de oud-strijders.

Maar militairen zijn inventief. Er werd gezocht naar een alternatief en dat werd gevonden! Er werd een banier ontworpen, waarop o.a. een Verzetshedenkingskruis is aangebracht. Dit banier wordt, net als het vaandel en de uitzendvlaggen, bij officiële gelegenheden gebruikt. Zo is praktisch bereikt wat formeel niet mogelijk leek. Gedeputeerde Anita Andriesen beloofde dat het Verzetshedenkingskruis in het nieuwe provinciehuis een prominentere plaats zal krijgen. De voldoening bij de nog levende leden van het bataljon was de groot. Jarenlang werden zij geconfronteerd met een gebrek aan erkenning. Dit banier en de toezegging van de gedeputeerde is een openlijk blijk van waardering voor hun inzet in voormalig Nederlands-Indië. Het werd overigens hoog tijd. Van de oorspronkelijke ruim achthonderd leden zijn er nog maar zo'n honderd in leven.

lkol Tjerk Hogeveen beloofde dat hij de namen van de negenentwintig gevallen zal toevoegen aan het monument ter herinnering aan de militairen die sneuvelden tijdens buitenlandse missies op het J.W.F. traditie plein.

Bij de aanwezige veteranen heerste een gevoel van erkenning: eindelijk een blijvende tastbare herinnering aan de leden van het Friese bataljon.

Op de foto ziet u de stengun wacht tijdens de ceremonie. De leden zijn gekleed in uniformen uit de Indië periode.

Het banier tijdens het buitengewoon bataljonsappèl van het 44ste painfbat (foto Jikkie Cats)

KL OP DRIE FRONTEN ACTIEF IN WATERPROEF 20 NATRESBATALJON OEFENT VOOR OVERSTROMINGSCENARIO

Tekst en foto's: Sgt Robert Witsen

Het was een prachtig gezicht op de nevelige ochtend van 4 november. Zestien MB's met zo'n 60 militairen die in rap tempo crisiscentrum 'Het Dak' in Leerdam verlieten om hun posities in te nemen. Voor 20 Natresbataljon was de overstroomingsoefening Waterproef begonnen.

De Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid oefende diverse scenario's in Leerdam en aan de Lekdijk bij Vianen. Hieraan namen diverse hulpdiensten deel. Vanuit Defensie leverde het Regionaal Militair Commando West inzet van 220 transportcompagnie, 400 geneeskundig bataljon en eenheden uit alle vier compagnieën van 20 Natresbataljon.

Het doel was om alle hulpdiensten optimaal te laten samenwerken bij een dreigende dijkdoorbraak. Vanwege het overstroomingsgevaar werd besloten woonwijk De Noord in Leerdam te evacueren. In het crisiscentrum kregen de eenheden, die in Leerdam werden ingezet, hun briefing. Voor het 'schoonvegen' van de wijk werd de Mobiele Eenheid ingezet. Zodra een sector leeg was, nam een eenheid van de Nationale Reserve het bewaken en beveiligen over. Tot de taken behoorde het afgrenzen van alle toegangswegen en het controleren van identiteitspapieren.

Maj Jeroen van den Biggelaar coördineert met de politie (Witsen)

GROEIEN IN HUN ROL

Naast de commandowagen van de ME parkeerde elnt Adrie Tiemens van de A-cie, commandant van de 66 militairen van 20 Natresbataljon tijdens Waterproef, zijn MB met verbindingssysteem. Zoals bekend werken diverse hulpdiensten met het C2000 systeem en de apparatuur van de Nationale Reserve is hiermee niet compatibel, waardoor onderlinge berichtgeving mondeling moet worden doorgegeven van het ene naar het andere systeem.

Militairen van de Nationale Reserve legden een cordon om de wijk en voerden hun controles stipt uit. Evacués waren herkenbaar aan een band om de arm. Voor andere inwoners ging het leven gewoon verder, maar hen werd wel gevraagd om mee te werken. Kpl Gé Steinvoord van de Charlie Cie coachte gericht:

"Laat zien wie je bent, vertel wat je doet en treedt kordaat en beleefd op. En zorg voor een net tenue, want we zijn hier het visitekaartje van de KL. Vooral nieuwe collega's treden in het begin nog wat schuchter op naar de burgers, maar je ziet ze in een paar uur groeien."

VERBINDINGEN

Gelijktijdig startte 400 geneeskundig bataljon met een verplaatsing van patiënten uit verpleegtehuis Lingesteyn. De evacués waren figuranten die dementerende en immobiele bewoners speelden. Met militaire ambulances werden zij naar veiliger oorden gebracht. Om een dijkdoorbraak te voorkomen werd 220 transportcompagnie ingezet aan de Lekdijk bij Vianen. Circa 60 militairen gingen aan de slag om de dijk te verhogen. Een beetje zuur, want in het scenario was voorzien dat, ondanks al hun zweet, de dijk toch zou bezwijken.

Na het middaguur werd de oefening geleidelijk aan afgebouwd. Sld1 Gerard Butterman van de Bravo Cie gaf zijn ervaring kort weer: "Leuk om te doen, maar dit zijn taken waarin we goed zijn. De drills zijn vertrouwd, maar verder was deze actie redelijk statisch." Elnt Adrie Tiemens benadrukt dat vooral de samenwerking met andere hulpdiensten de leermomenten bevat: "Je ziet dat groen en blauw qua aanpak veel met elkaar gemeen hebben. Het werkt prettig samen en er is wederzijds respect. Maar verbindingen tussen de diensten blijven een aandachtspunt. Juist daarom zijn deze oefeningen zo nuttig."

TROTS GEVOEL

Het is goed om te beseffen dat militairen bij dergelijke oefeningen (of echte calamiteiten) vallen onder het civiel gezag. Om de samenwerking tussen Defensie en civiele autoriteiten optimaal te laten verlopen heeft het actiecentrum van RMC West een liaison officier van NatOps (Nationale Operaties) op locatie meelopen. Tijdens Waterproef was dat majoor Jeroen van den Biggelaar, die als 'oren en ogen' van het actiecentrum fungeerde.

Majoor Jeroen van den Biggelaar keek terug op een geslaagde dag. Hij voelt zich nauw betrokken bij het Korps Nationale Reserve: "Ook wij zijn reservist en dragen hetzelfde baretembleem. Tijdens Waterproef voelde ik me trots om tot deze militaire bloedgroep te behoren. Een mooi voorbeeld was het verpleegtehuis, dat na de evacuatie door de politie zou worden beveiligd. Toen het commando daarvoor kwam, kon alleen de Natres daaraan voldoen. Al na 5 minuten verschenen er MB's en militairen, die meteen een professionele beveiligingsactie uitvoerden. Prachtig om te zien."

THEMA VEILIGHEIDSREGIO'S

Elk jaar werken de 25 veiligheidsregio's in Nederland aan een centraal thema, bijvoorbeeld terrorisme of een panepidemie. Dit jaar was het centrale thema waterdreiging. Veel scenario's werden op papier gesimuleerd, maar onder de naam 'Waterproef' werd begin november een landelijke oefenweek georganiseerd door de Taskforce Management Overstromingen (TMO). Dit is een door de overheid ingezet 'aanjaagteam' om Nederland optimaal voor te bereiden op een eventuele overstrooming

RESERVIST BLIJKT 'WATERPROOF' TIJDENS DE GROTE LANDELIJK OEFENING WATERPROOF

Artikel door kol Gerard Lettinga

Soesterberg, 26 november 2008.

De Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren (KVNRO) organiseerde op 26 november een zeer geslaagd symposium "Civiel - Militaire samenwerking in de nationale veiligheid en de meerwaarde van de reservist".

Alle sprekers waren zonder uitzondering van oordeel dat de krijgsmacht, inclusief het reserve personeel, voor een duidelijke meerwaarde kan zorgen in tijden van crises en rampen. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), mevrouw Guusje Ter Horst, kon het niet typerender zeggen na de oefening Waterproof van afgelopen november: 'We zijn een land van polderen, maar bij het bestrijden van een ramp is daar geen tijd voor. Er moet een duidelijke bevelstructuur komen, waarbij iemand snel en duidelijk de knopen doorhakt'. Richtinggevend daarbij, zo zeiden vele sprekers, is het zogenaamde risicodiagram dat is opgesteld. Deze risico-inschatting is het beste te vergelijken met het in defensiekringen bekende principe Beoordeling van de Toestand (BVT). Kernthema tijdens het symposium was zeker ook de proef die is uitgevoerd tijdens de oefening Waterproof met een Landelijke Operationele Staf (LOS). Hoewel nog lang niet volledig uitgekristalliseerd, is het werken met een Landelijke Operationele Staf een richting die nader onderzoek vereist.

Motorkapoverleg (Witsen)

Ongeveer 280 genodigden reisden af naar het Evenementen Casino in Soesterberg. Naast vele civiele partners uit het domein van de crisisbeheersing en rampenbestrijding uiteraard een zeer grote groep militairen onder wie vele actieve reservisten.

Dagvoorzitter Kolonel Gerard Lettinga gaf als eerste de KVNRO-voorzitter, de luitenant-kolonel Willem Verheijen, het woord om in het kort de vereniging te positioneren als belangenvereniging en de nationale en internationale activiteiten nader toe te lichten. Daarna gaf de dagvoorzitter een schets van de ontwikkelingen binnen Defensie op het terrein van de crisisbeheersing en rampenbestrijding tot nu toe en in het bijzonder de rol van reservisten daarin ter inleiding van een 7-tal sprekers.

Als eerste beet het spits af de heer mr. Marcel van Eck. De heer Van Eck is de voormalig projectleider ICMS van het Ministerie van BZK. Hij belichtte in het kort de crisisbeheersing, defensie, de nationale veiligheid en de crisisbesluitvorming zoals deze nu is opgezet. Daarbij gaf hij, mogelijk ten overvloede, toch nog eens aan dat defensie van een zogenaamde 'vangnet' constructie inmiddels is doorgegroeid naar een structurele veiligheidspartner. We zullen moeten streven naar een vergroting van de effectiviteit en efficiency op het terrein van veiligheid en crisisbeheersing. Een waarschuwing was naar zijn oordeel op zijn plaats om stil te staan bij diverse typen crises. Een financiële crisis, waarin we nu zijn beland, vraagt om een totaal andere aanpak dan de typen crises tot nu toe. Tot slot gaf hij nog het grote belang aan van een goede informatiestroom tijdens crises.

Persoonscontrole (Witsen)

Prof. dr. Rob de Wijk, directeur Den Haag Centrum voor Strategische Studies, nam als uitgangspunt de strategie in relatie tot nationale veiligheid. De werkwijze daarbij is om door middel van analyse, via strategische planning naar opvolging en beleid te komen. Nationale veiligheid is in het geding bij bedreiging van: territoriale, economische, ecologische en fysieke veiligheid, alsmede sociale en politieke stabiliteit. Daarbij attendeerde hij het gehoor op het gevaar dat een nationale mindset ontbreekt. Verder wees hij op de nieuwe instabiele situaties die er ontstaan, met name door de steeds schaarser wordende hulpbronnen. Daarbij spelen sterk mee de verschuivende machtsverhoudingen die zullen leiden tot een multipolaire wereld en mogelijk tot marginalisatie van de Europese Unie. Tot slot hield hij een pleidooi om de overheidsregie te versterken, de continuïteit aan de kant van het bedrijfsleven te verhogen en de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de burger te vergroten.

Als derde spreker verwelkomde de dagvoorzitter de burgemeester van Terneuzen, de heer Jan Lonink. De heer Lonink is voorzitter van de Veiligheidsregio Zeeland. Naast vele verwijzingen naar daadwerkelijke inzet (Elektriciteitsstoring en gasstoring in Hulst) konden ook niet onvermeld blijven de vele oefeningen (Oefening kerncentrale Borssele) in het Zeeuwse, waarbij Defensie in het verleden betrokken is geweest en vooral ook de militaire ondersteuning bij grote evenementen. Heel speciaal in Zeeland is de positie

Ook uw eindradacteur, hier in gevecht met een computer, bleek waterproof (Foto Hans van der Vecht)

van de Officier Veiligheidsregio (OVR) die vanaf GRIP 3 vast lid is van het Regionaal Operationeel Team (ROT). De OVR neemt in Zeeland ook al geruime tijd deel aan multidisciplinaire projecten en oefeningen. Zeeland loopt daarmee enigszins voorop. Een gewaardeerde spreker op een symposium is altijd weer de heer Don Berghuijs, directeur Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond. Met een bijdrage over de samenwerking op regionaal niveau. De heer Berghuijs wijst erop dat militaire inzet bij rampen van alle tijden is. Als groot verschil met de vorige eeuw schets hij een verschuiving van handlangers naar meer hoogwaardige specialismen. Centraal in de regionale samenwerking staat steeds meer de netwerkorganisatie. Noodzakelijk om het grote aantal partijen in de regio aan te sturen. Een directe vereiste is vooral multidisciplinair oefenen. Reden waarom de Politieacademie, de Nederlandse Defensieacademie (NLDA) en het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) de handen ineen hebben geslagen om multidisciplinaire oefenscenario's te ontwikkelen. Deze scenario's kunnen dan prima worden gebruikt in de regionale setting.

Defensie liet zich op het symposium vertegenwoordigen door de Kolonel drs. Teun Baartman, Chef-staf directie Operaties van het Commando Landstrijdkrachten (CLAS). Zijn bijdrage centreerde zich rondom de inzet van reserve personeel bij nationale operaties. De kolonel benadrukte vooral de culturomslag die er ook aan defensiekant gaat plaatsvinden. Samenwerken met regionale en bovenregionale partners in de crisisbeheersing vraagt om een actieve benadering en vraagt om een andere cultuur. Hij bespeurt echter ook een nieuwe ontwikkeling, ingezet vanuit de andere taakstelling van defensie in een expeditieaire macht, waarbij steeds meer gaat worden afgeweken van eenhoofdige leiding. Bij internationale operaties is niet alleen Defensie betrokken, het gaat ook om Buitenlandse Zaken en niet te vergeten Ontwikkelingssamenwerking. Ook in nationale operaties zal hier rekening mee moeten worden gehouden. De reservist heeft daarin een centrale positie. Hij is degene die beide werelden kent en als intermediair kan fungeren. Zijn rol zou wel eens essentieel kunnen zijn. Mede ook bij vraagstukken als de bescherming van vitale belangen. Bovenregionale en nationale inzet van reserve personeel op een zevental gebieden van vitaal belang. Daarbij gaat het o.a. over liaisongroepen voor oppervlaktewater, energie, gezondheid, NBC, cultureel erfgoed en Openbare Orde en Veiligheid. Deze LSO-groepen vallen direct onder het bureau Nationale

operaties (NATOPS) van sectie G3 van de Directie Operaties van het Commando Landstrijdkrachten.

Het slotakkoord van het symposium werd verzorgd door een tweetal Reserve-Officieren. De Luitenant-kolonel Gerard van der Thiel, Korpscommandant Nationale Reserve en de Luitenant-kolonel Gerrit van Rijssen, Officier Veiligheidsregio Utrecht als ervaringsdeskundige in de veiligheidsregio. De overste Van der Thiel geeft aan dat het Korps NATRES een volwaardig onderdeel is van het Commando Landstrijdkrachten met 3000 functies en een vulling van 90%. Het Korps functioneert op basis van vrijwilligheid. Vrijwilligheid als basis voor inzet en meerwaarde. Het Korps is een flexibel inzetbare militaire capaciteit van mensen met levenservaring en civiele kennis. Het Korps, dat zich concentreert op een aantal eenvoudige kerntaken, kan zeer goed worden ingezet ter ondersteuning van civiele veiligheidspartners (met name politie) in de Nationale Veiligheid.

De Luitenant-kolonel Gerrit van Rijssen zoemde nog eens kort in op het functioneren van een Officier Veiligheidsregio (OVR). Hij benadrukte dat het zeker in de koude fase gaat om belangrijke functies in het civiele veiligheidsdomein. Dit vraagt om extra competenties van het defensiepersoneel. Heel veel specifieke deskundigheid is nodig. Veel zal bij het reserve personeel aankomen op zelfstudie. De OVR staat de civiele sector bij met militaire middelen, kennis en vaardigheden en vervult als zodanig een sleutelfunctie. Hij pleitte voor een senior OVR in de rang van Luitenant-kolonel ter vervanging van de Commandant RMC in het regionale beleidsteam van de veiligheidsregio.

Kolonel Gerard Lettinga bedankte als dagvoorzitter de aanwezigen voor hun aandachtig gehoor tot aan de laatste spreker en gaf aan te hopen dat dit symposium een daadwerkelijke bijdrage heeft geleverd aan meer bekendheid ten aanzien van de inzet van het reserve personeel van de krijgsmacht in perioden van crises. De Vereniging zal zich beraden op mogelijke vervolgvactiteiten op dit congres vanaf 2009.

Hoofd bureau Natops RMC-west majoor Robbert van der Waal (Foto Hans van der Vecht)

VERSLAG VAN DE 91E ALGEMENE LEDEN VERGADERING VAN DE KONINKLIJKE VERENIGING VAN NEDERLANDSE RESERVE OFFICIEREN, KVNRO, GEHOUDEN OP 13 SEPTEMBER 2008 TE MAASTRICHT.

Op de fraaie en historische militaire locatie, Fort Sint Pieter, werden de deelnemers verwelkomd met koffie en de traditionele Limburgse vlaai. De organisatie van deze dag was dan ook in handen van de afdeling Limburg van de KVNRO. Om tien uur startte de 91e algemene ledenvergadering en ook het partnerprogramma. De partners gingen op zoek naar de schatten van St. Servaas en werden op deskundige wijze rondgeleid door de stad Maastricht.

Het officiële verslag van de huishoudelijke vergadering zal verschijnen van de hand van de secretaris van het Hoofdbestuur. De vergadering werd aangevangen met een minuut stilte voor de overleden militairen en met het voorlezen van de lijst van overleden leden KVNRO. Als buitengewone bijzonderheid werd door het Hoofdbestuur voorgesteld om het Erelidmaatschap der KVNRO te verlenen aan de kolonel (R) Gerard Lettinga. Bij acclamatie werd dit voorstel door de vergadering aangenomen. Iedereen kent immers Gerard met zijn niet aflatende inzet.

Om 12.00h werden de gasten van het Hoofdbestuur ontvangen te weten de lkol (R) Klu drs. R.W. Knops, lid tweede kamer der Staten Generaal en woordvoerder Defensie CDA fractie, de brigadegeneraal H. Oude Lohuis, chairman NRFC en Defensie Staf, de heer W. van den Burg AFMP/FNV, de vertegenwoordiger van de Koninklijke Nederlandse Vereniging "Ons Leger", KNVOL, en de luitenant generaal bd H. Couzy.

Vanwege zijn vertrek naar de luchtmachtdagen sprak de heer Knops reeds om 12.00h over de inzet van reservisten. Door de grote personeelstekorten bij Defensie, inmiddels opgelopen tot ongeveer 7.000 man, klinkt bij de politiek de roep om reservisten om de opengevallen plaatsen te bezetten. De mentaliteit is er nog niet naar bij Defensie en daarnaast moeten er nog een aantal zaken worden geregeld zoals het "Employer's Support" en dekkende verzekeringen. In ieder geval zag dhr. Knops zelf een toenemende inzet van reservisten wel zitten. Uitgeput van de inspannende vergadering konden de deelnemers daarna even bijkomen met een hapje en een drankje bij een welverzorgde lunch.

Om 14.00h begon het openbare gedeelte van de vergadering. Daarbij was het eerste woord aan de heer Jean Jacobs, als loco-burgemeester, om een welkomstwoord uit te spreken ten overstaan van de aanwezigen bij hun bezoek aan Maastricht. Hij had daarbij gekozen voor een stukje geschiedenis van het Maastrichtse garnizoen en de relatie van de sjengen tot de boeren. Het woordje "Sjeng" is een verbastering van "Jean" en wordt gebruikt als scheldwoord voor de echte Maastrichtenaar. Van de weeromstuit wordt het woordje "boer" door de sjengen gebruikt om iedereen aan te duiden die niet uit Maastricht komt. In de middeleeuwen mochten de boeren schuilen tegen oorlogsgeweld in de ommuurde stad Maastricht als men maar meehielp de stad te verdedigen. Dat veranderde in 1567 toen de Hertog van Alva Spaanse troepen in Maastricht onderbracht. Vanwege deze professionalisering van de oorlogsvoering, door middel van een beroepsleger, hoefden de boeren niet langer daadwerkelijk mee te helpen om de stad

te verdedigen maar ze moesten wel gaan meebetalen aan de verdediging van de stad. Dit werd gegoten in de vorm van een belasting voor de inkwartiering van het Garnizoen. Het woord "Garnizoen" is afgeleid van "Garnir" dat "bezetten" betekent. Na de verovering van Maastricht door Frederik Hendrik in 1632 kreeg Maastricht jaarlijks 8000 goudgulden voor de inkwartiering van een garnizoen. Dit geld werd verkregen uit de belastingopbrengsten van het land van Overmaas, te weten het Heuvelland en de Voerstreek. Van de boeren dus! Omdat de Maastrichtse magistraat de inkwartiering zelf al betaalde door een heffing (belasting, accijns) op zout, zeep, tabak, brandewijn en bier hield men geld over aan de inkwartiering. Van dat resterende geld werd in 1662 het Maastrichtse stadhuis gebouwd. Men zegt dus ook wel dat het Maastrichtse stadhuis betaald is door de "boeren" en niet door de "sjengen", maar dat mag niemand weten.

Na het welkomstwoord van de heer Jacobs kwam keurig in het gelid de Maastrichtse Dienstdoende Schutterij binnenmarcheren. De Schutterij stelde zich onberispelijk op in het gelid waarna de voorzitter van het Hoofdbestuur en zijn secretaris zich opstelden voor het voorlezen van de laudatio's en het uitreiken van de onderscheidingen. Op deze toch al regenachtige dag regende het ook nog eens Kruizen van Verdienste der KVNRO. Deze keer waren het een vijftal sporters die grote verdiensten hadden verworven bij de jaarlijkse sportwedstrijden van het Confederation Internationale des Officiers de Reserve, CIOR. Het waren de majoors H. Weerstra en H. Kraay, de kapitein A. Postumus, en de eerste-luitenants W. Bakker en J. van Dommelen. Ook een warm applaus van de aanwezigen werd hun deel.

Hierna begon de voorzitter aan zijn jaarrede. Ook deze jaarrede zal gepubliceerd worden in de Reserve Officier. Belangrijk is te weten dat er een nieuwe reservistennota komt omdat de vorige van 1997 hopeloos verouderd is, mede ook in het licht van de personeelstekorten bij Defensie. Landelijk zal het totale aantal reservisten worden losgelaten maar vooralsnog merkt de KVNRO daar niets van. Het aantal leden van de KVNRO blijft dalen en heeft nu het niveau van 7000 bereikt. Het wordt daarom tijd om eens te gaan denken aan een reorganisatie van de vereniging.

Het openbare programma werd ten slotte opgeluisterd door de majoor John van de Veer van het Regionaal Militair Commando-Zuid, RMC-Z. Zijn lezing betrof: "De veiligheidsregio Limburg zuid en de grensoverschrijdende veiligheidsproblematiek van dit gebied". Het ging daarbij om de Civiel Militaire Samenwerking voornamelijk op het gebied van rampenbeheersing. Criminaliteit valt niet onder deze opdracht van veiligheidsverlening.

De Civiel Militaire Bestuur Afspraken, CMBA, worden daarbij geïmplementeerd in de Intensivering Civiel Militaire Samenwerking, ICMS. Men begint natuurlijk eerst met de afbakening van de terreinen, in zoverre is er niet veel veranderd. Nederland kent 25 veiligheidsregio's. Deze ressorteren onder 3 RMC's waarbij het RMC-Z er zes in beheer heeft. Bij rampenbeheersing wordt de "Koninklijke weg" bewandeld en pas

wanneer een verzoek de Minister van Defensie bereikt komt de "Militaire Bijstand en Steunverlening" in werking. Het aantal "officieren veiligheidsregio's" blijkt een mengelmoes van beroeps en reservisten te zijn. Al met al moeten er 4.600 militairen te mobiliseren zijn voor opvang, transport, geneeskundige hulp en ruim- en constructiewerkzaamheden. Opmerkelijk was in dit verhaal dat noch voor Fort Sint Pieter noch voor de Maastrichtse Dienstdoende Schutterij een rol is weggelegd in de bescherming van de regio!

Hierna werden de aanwezigen meegenomen door de kapitein b.d. Cor Halmans die op een humoristische wijze en met een soort van "one man show" invulling gaf aan een rondleiding door het Fort Sint Pieter. Een lid van de historische groep van de Maastrichtse Brigade (Marechaussee) in vestingstenue gaf een demonstratie in het ketsen (weigeren) van een vuursteen-geweer. In feite kwam het neer op twee keer ketsen voor een keer schieten.

Het Fort Sint Pieter was onderdeel van uitgebreide vestingwerken zoals die zich rondom de stad Maastricht bevonden. In

een tijd dat stadsmuren alleen niet meer in staat waren het geweld van kanonskogels te keren werd in 1700 begonnen met de bouw van dit fort in opdracht van de Staten Generaal. Het was immers vanaf deze plek dat de stad Maastricht beschoten was geweest door de Fransen en dat moest in de toekomst voorkomen worden. Onder het fort bevindt zich nog een tunnelsysteem waarmee tot in België gevlucht kon worden. Bezocht werden het middengangenstelsel, met een kleine batterij, en de bovenbouw met het prachtige uitzicht. Geheel ademloos van het bezoek aan de fortificatiën verzamelde het gezelschap zich in de uitspanning van het fort omdat de borrel een aanvang nam. Een moment waar lang naar was uitgekeken. Na dit aperitief volgde een overheerlijk buffet van Limburgse streekproducten zodat eenieder geheel gesterkt de terugweg kon aanvaarden.

Olaf Penn

Lid van het organiserend comité KVNRO afdeling Limburg
Kol bd der Geneeskundige Troepen

SECRETARIS OP UITZENDING

In de eerste helft van 2008 zal maj Marc Daverveldt op uitzending gaan met Task Force Uruzgan VI. Gedurende deze periode zullen zijn taken als volgt worden waargenomen:

- Algemeen secretaris door maj Henk van der Kraats (AB-besluit van 3 december 2008) (secretaris@kvnro.nl)
- Eindredactie "De Reserve Officier" door maj Raymond Boissevain (ro-redactie@kvnro.nl)

- CIOR-presidency (penningmeesterschap) door maj Adriaan van den Dries (vandendries.cior@gmail.com)

Uiteraard kunt u berichten ook kwijt op bureau@kvnro.nl

Na de uitzending zal verslag worden gedaan via De Reserve Officier.

Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren

ACTIVITEITENSHEMA KVNRO 2009

	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo																																					
jan Verg CIOR Activ. Afd						01	02	03	04						10	11				14	15					17	18							19	20							23	24							26	27							30	31															
feb Verg CIOR Activ. Afd		01	02	03	04	05	06	07	08						14	15				16	17					20	21							23	24							26	27							28																								
mrt Verg CIOR Activ. Afd		01	02	03	04	05	06	07	08						14	15										18	19							20	21							23	24							26	27							28	29							30	31							
apr Verg CIOR Activ. Afd				01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13				13	14	15	16	17	18	19							20	21							22	23							24	25							26	27							28	29							30	
mei Verg CIOR Activ. Afd					01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21							22	23							24	25							26	27							28	29							30	31									
jun Verg CIOR Activ. Afd		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24							25	26							27	28							29	30																									

Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reserve Officieren

ACTIVITEITENSHEMA KVNRO 2009

	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo	ma	di	wo	do	vr	za	zo																																			
jul Verg CIOR Activ. Afd					01	02	03	04	05						11	12											18	19							25	26							28	29							31														
aug Verg CIOR Activ. Afd	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25							26	27							28	29							30	31																
sep Verg CIOR Activ. Afd			01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23							24	25							26	27							28	29							30									
okt Verg CIOR Activ. Afd				01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22							23	24							25	26							27	28							29	30							31	
nov Verg CIOR Activ. Afd	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25							26	27							28	29							30																	
dec Verg CIOR Activ. Afd		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24							25	26							27	28							29	30							31									

KONGSBERG

NASAMIS

- the Surface Launched
AMRAAM Air Defence System

- In delivery as part of RNLA FGBADS
- In operational use in several NATO countries
- More than 30 000 hours in continued active mission operations
- More than 100 ground launched live firings performed
- World leading BMC4I system
- Designed for growth - control of indigenous and future sensors and effectors

WORLD CLASS – through people, technology and dedication

Kongsberg Defence & Aerospace AS
P.O.Box 1003 - N-3601 Kongsberg - Norway
Phone: +47 32 28 82 00 - Fax: +47 32 28 86 20
E-mail: office.kda@kongsberg.com
www.kongsberg.com

Represented in The Netherlands by
PRODAS DEFENCE & SECURITY
- The Hague. 070-750 8320

AFDELINGSACTIVITEITEN

Veel afdelingsactiviteiten van de KVNRO staan ook open voor leden van andere afdelingen. Indien u in het activiteitenoverzicht iets van uw gading ziet buiten de eigen regio, neem dan contact op met de secretaris van de organiserende afdeling of een bij de activiteit genoemde organisator. Houd er rekening mee dat aan deelnemers van buiten de afdeling soms een (grotere) bijdrage in de kosten wordt gevraagd.

LANDELIJKE EN INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Zie het KVNRO jaarplan elders in deze Reserve Officier

CIOR

CIOR Midwinter Meeting, 19-21 februari 2009, NAVO-hoofdkwartier te Brussel
2e IBM, 23-25 april 2009, KMA te Breda

CIOR - MIL COMP

Kap Ir C.J.G.M. Versteegden
casverst@yahoo.com
06-2041 9417

Centrale trainingen op vrijdagavond 20.30u en zaterdag de gehele dag op: Zie het KVNRO jaarplan elders in deze Reserve Officier
Locatie: RvS kazerne te Oirschot
Bel of mail als je deel wilt nemen

AMSTERDAM-KENNERLAND

Secr: Ing. J.G.J. Borsboom
Ds. M.L. Kingweg 217
1504 DG Zaandam
tel: 075-616 6185 (p)
075-653 3618 (k)
e-mail: janborsboom@hetnet.nl

Schietsen

Inl: G. Vermes
020 - 453 77 73 (p)

BRABANT-OOST

Secr: Kap Ing. L.W. Schaffers
Opera 100
5629 NX Eindhoven
040 - 242 3827 (p)
brabant-oost@kvnro.nl

Afdelingsbijeenkomst

Elke dinsdagavond vanaf 21.30 uur (na de sport), off/oo-mess RvS kazerne Oirschot. Elke eerste donderdag van de maand vanaf 16.30 uur in Sociëteit 'de Bossche Bol', KEK gebouw Lunettenkazerne Vught. Aansluitend is een gezamenlijk diner.

Toegang tot de kazernes onder overleggen van een geldig legitimatiebewijs.

Inl: R. Uiterwijk 0345572 711 of de secretaris

Schietsen

Schietsbaan RvS kazerne Oirschot
Inl: J. Dijkman, 040 - 245 6648, jan.dijkman@philips.nl

Sport

Elke dinsdagavond 19.45 uur, indoortraining/zwemmen, sportaccommodatie RvS-kazerne Oirschot.
Inl: E.J.C. Reepmaker van Belle, 040 - 283 4283

Speciale activiteiten

Informatie: G. Eversen
040241 7009. Kijk ook op de website van de KVNRO onder afdeling: Brabant-Oost

FRIESLAND

Secr: J.C. Robijn
Julianalaan 34
8932 AA Leeuwarden
06-5385 7970
friesland@kvnro.nl

VOORLOPIG JAARPLAN 2009

10 jan: Nieuwjaarsreceptie en schieten Scramble op Vliegbasis Leeuwarden.

7 feb: Schieten Scramble.

14 mrt: Schieten Scramble.
24 mrt: Borrel en gezamenlijk diner op Vlb. L'den ALV afd. Friesland der KVNRO.

11 apr: Schieten Scramble.
4 mei: Dodenherdenking en kranstlegging op Kornwerderzand.
Erewacht en kranstlegging in Prinsentuin te Leeuwarden.

16 mei: Schieten Scramble.
13 jun: Familiedag en afsluitend met een B.B.Q. (schieten, Golf en SIMKKW schieten)

12 sep: 25e Eendaagse Militaire Prestatie Tocht.

26 sep: Schieten Scramble.

24 okt.: Schieten Scramble

14 nov.: Lady schieten.

12 dec.: 47e Midwinterschieten.

Kijk ook eens op:

www.kvnrofriesland.nl

Schietsen

Inl: G. Frijling, 0566-621 827 (p)
G.Frijling@chello.nl

Sport

Elke maandagavond 20.00-21.00 uur Vliegbasis Leeuwarden
Inl/opgave: via de secretaris

EMPT, 11 oktober 2008, Kuinre
Zie www.kvnrofriesland.nl

'S-GRAVENHAGE

Secr: Kap (R) J. Reijnen
Willem Dreespark 25
Den Haag
070-388 6550
denhaag@kvnro.nl

Werkgroep herdenking Ypenburg

Maj b.d. T. van der Plas
Ypenburg@kvnro.nl

Sporten

Maandagavond Alexanderkaz.,
Inl: elnt R.A.J. Hofschreuder
071-301 2951

GRONINGEN-DRENTHE

Secr: kap log W.J. Timmer
Pomonaweg 9
9919 HS Loppersum
0596-573 668
wtimmer@hotmail.com

Schietsen

Inl: via de secretaris

LIMBURG

Voorzitter Ikol C. van der Ploeg
C.vdPloeg@inter.nl.net

Schietsen

Inl: K.J. Adams
045 - 525 6347
k.j.adams@versatel.nl

NOORD-BRABANT WEST

Secretaris:
Kap Ir C.J.G.M. Versteegden
Burgemeester Vlaklaan 4
4927 AB Hooge Zwaluwe
0168-483 389
casverst@yahoo.com

Schietsen

Het schieten van de afdeling Noord Brabant West vindt plaats te Oirschot, gezamenlijk met de afdelingen Brabant Oost en Zeeland.

8 november

13 december Kerstschieten

09.00-12.00 uur RvS kazerne te Oirschot. Vergeet niet u van te voren op te geven!

Inl.: maj. J.Maijen, 013-463 3687

OOST

Secr: Lkol Ing. A.J.(Ton) Voets
oost@kvnro.nl
Dillenburglaan 1-6881 NV Velp
026-362 3111

Schietsen

27 januari 2009 simulatorschieten
Apeldoorn voor alle leden, dus óók BD'ers!

Inl/aanmelden:

T.W.M. Verlinden
thom.verlinden@wanadoo.nl
026-333 8043

ROTTERDAM

Secr: D.J. van Alphen
J. van Vessemsingel 22
3065 NH Rotterdam
010-20 20 820 (p)
010-20 20 388 (f)
rotterdam@kvnro.nl

Afdelingsbijeenkomst

Elke derde dinsdag van de maand vanaf 18.00 uur met deelname aan de maaltijd. Inl. bij D.J. van Alphen. Opgave uiterlijk een week van tevoren via rotterdam@kvnro.nl

Sport

Elke vrijdagavond
Inl: Frank Bakker
fhc.bakker@hccnet.nl
0180-615076

Kijk ook op de website van de KVNRO onder afdelingen: Rotterdam

TWENTE

Secr: S.C. ter Elst
Dublinstraat 21
7559 KG Hengelo
074-250 5884 (p)

Schietsen

Inl: J.F. Popma
074 - 277 5074 (p)
jf.popma@home.nl

UTRECHT

Secr: maj J. Vinckemöller
utrecht@kvnro.nl

Schietsen

Inlichtingen en aanmelden via de schietcommissaris
Maj J.H.J. Garrels
030-228 3770 of 06-5066 6998
jhjgarrels@wanadoo.nl

Messborrels:

Op de donderdagen 23 oktober, 20 november en 18 december 2008 bent U, alleen of samen met een introducé(e), vanaf 17:00 uur weer van harte welkom in het Grand Café van de DUMOULIN kazerne in Soesterberg voor de maandelijkse messborrel en de daarop aansluitende maaltijd.

Deelname aan deze bijeenkomsten uiterlijk één week van tevoren aanmelden bij Dhr. C.P. Rademaker 0343 - 414 707 (inspreken van de voicemail kan ook).

ZEELAND

Secr: Ing. J.J. Botman
Breedmede 30
4337 AS Middelburg
0118 - 616 724 (p)
0118 - 652 500 (k)

Schietsen

Zie data bij Noord-Brabant West
Inl: Ing. A.P.J. van Geel
0115-695 826 (p)

BELGIË

Secr: Kap Mr. M.L. Hoeberigs
Leeuwerikendreef 14
3090 Overijse, België
e-mail: math@telenet.be
(00) (32) 229 546 00 (k)
(00) (32) 230 580 08 (p)

CURAÇAO

Secr: L.C.F.G. Senden
Kaya Rooi Katochi 11
Curaçao, N.A.
(+5999) 737 63 55 (p)
(+5999) 736 72 55 (f)
fasenden@mac.com

Afdelingsborrel

Elke laatste dinsdag van de maand vanaf 17.30 uur met deelname aan maaltijd

